

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАР КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ТИЗИМИДА АЛОҲИДА
ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).
**“Ўзбекистон Республикасида
 хизмат кўрсатган ихтироши
 ва рационализатор”
 фахрий унвони билан**

Курбонов Миртемир Шодиевич – Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Ион-плазма ва лазер технологиялари институти директорининг илмий ишлар бўйича ўринбосари

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган спорт устози” фахрий унвони билан

Муқимов Ботирбек Ашурович – Олтинкўл туманидаги 2-умумий ўрта таълим мактабининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси, Андижон вилояти
Нажмидинов Вахиддин Эргашевич – Спортнинг қиши ва мураккаб техник турлари бўйича Республика олий спорт маҳорати мактабининг баҳодирлар ўйинлари ва тош кўтариш бўлими мураббийси

“Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими” фахрий унвони билан

Утеева Гулнора Лукмановна – Р.Глиэр номидаги Республика ихтисослаштирилган мусика мактабининг ўзбек халқ чолғулари бўлими журналисти

**“Фидокорона хизматлари учун”
 ордени билан**

Мамажанов Алижон – Фаргона давлат университетининг тилшунослик кафедраси профессори, Фаргона вилояти

Мелиев Абдухалим Хуррамович – Самарқанд шаҳридаги “Нурли маскан” ихтисослаштирилган 59-мактаб-интернати директори, Самарқанд вилояти
Мухамедбаева Замира Абдулжапаровна – Тошкент кимё-технология институтининг Янгиер филиали кимёвий технологиялар кафедраси профессори, Сирдарё вилояти
Нишанов Нурмухаммад Хажимаматович – Учкўрғон туманидаги 8-умумий ўрта таълим мактабининг география фани ўқитувчиси, Наманган вилояти
Очилов Шухрат Саидович – Бухоро тумани спорт мактабининг дзюдо бўйича мураббийси, Бухоро вилояти

“Меҳнат шухрати” ордени билан

Йўлдашев Дилмурод Каримжонович – Шахрихон тумани ихтисослаштирилган мактабининг физика фани ўқитувчиси, Андижон вилояти
Кўчкинов Зиёдулло Ахмедович – Бандихон тумани ихтисослаштирилган мактабининг тасвирий санъат фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти
Миртаджиева Карамат Тахировна – Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Астрономия институти лаборатория мудир
Сайимова Сарсенгул Алписбаевна – Қораўзақ туманидаги 9-умумий ўрта таълим мактабининг ўзбек тили фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Сафаров Эшқабул Юлдашович – Ўзбекистон Миллий университетининг геодезия, картография ва кадастр кафедраси профессори
Узаков Заир – Қарши давлат техника университети компьютер тизимларининг дастурий ва техникавий таъминоти кафедраси профессори, Қашқадарё вилояти

**І даражали “Соғлом авлод учун”
 ордени билан**

Виноградова Валентина Ивановна – Ўзбекистон

Республикаси Фанлар академиясининг Ўсимлик моддалари кимёси институти катта илмий ходими
Гофурова Саодат Мусаевна – Марғилон шаҳридаги 29-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Фаргона вилояти
Пардаев Шуқурулла Бозорович – Боёвут туманидаги 3-умумий ўрта таълим мактабининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти
Усманова Наргиза Мирзадавлатовна – Мирзо Улуғбек туманидаги 190-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Тошкент шаҳри
Яхшиева Зухра Зиятовна – Жиззах давлат педагогика университетининг табиий фанлар факультети декани, Жиззах вилояти

**ІІ даражали “Соғлом авлод учун”
 ордени билан**

Абдуллаева Гулноз Хасановна – Урганч тумани ихтисослаштирилган мактаб-интернатининг биология фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти
Бекмуродова Соҳида Ўраловна – Яккасарой туманидаги 160-ихтисослаштирилган мактабининг технология фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри
Исхакова Мавлюда Рахмановна – Мактабгача таълим ташкилотлари директор ва мутахассисларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институтининг педагогика ва психология кафедраси доценти

Муратова Гулбахор Камилевна – Юнусобод туманидаги “Erudite education” нодавлат таълим муассасаси раҳбари, Тошкент шаҳри

Нурова Наргиза Ташевна – Кармана туманидаги алоҳида таълим эҳтиёжлари бўлган болалар учун ихтисослаштирилган 25-мактаб-интернатининг яққа эшитиш фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Хакимова Абидаҳон Азимжоновна – Асаку туманидаги 57-умумий ўрта таълим мактаби директори, Андижон вилояти

Холиқов Тўракул Жўраевич – Ёнқудовон туманидаги 28-умумий ўрта таълим мактабининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Шодиев Бектош Шокирович – Каттакўрғон туманидаги 1-ихтисослаштирилган мактабининг математика фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

“Дўстлик” ордени билан

Ангела Папенбург – Германия Федератив Республикасининг “GP Günter Papenburg AG” компанияси директорлар кенгаши аъзоси
Байриева Алмагул Курбановна – Қорақалпоқ давлат университетининг сиёсатшунослик ва маънавият асослари кафедраси мудир
Бегишева Лаура Дюшеевна – Хонобод шаҳридаги 2-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Андижон вилояти
Бузикова Гулсина Фаязовна – Яшнобод туманидаги “Diplomat international school” нодавлат таълим муассасасининг бошланғич синф ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Имамов Эркин Зуннунович – Тошкент ахборот технологиялари университетининг физика кафедраси профессори

Кан Людмила Николаевна – Яшнобод туманидаги 10-болалар мусиқа ва санъат мактабининг фортепиано синфи ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Кандрегула Ганга Бхавани Сантош Кумари – Ўзбекистон Республикаси Мактабгача ва мактаб таълими вазирлигининг Хорижий мутахассисларни жалб қилиш бўйича экспертлар кенгаши аъзоси

Маттиас Клинггенберг – Германия халқроҳ ҳамкорлик жамияти (GIZ)нинг “Ўзбекистонда касбий таълим тизимини ислоҳ қилиш ва модернизация қилиш жараёнини қўллаб-қувватлаш” лойиҳаси раҳбари
Мураткин Валерий Николаевич – Бектемир туманидаги 1-спорт мактабининг йуриқчи-усулбчиси, Тошкент шаҳри

Разова Батпа Пазиловна – Бўстонлиқ туманидаги 1-умумий ўрта таълим мактабининг биология фани ўқитувчиси, Тошкент вилояти
Сатторов Бобоназар Нуфтиллаевич – Касби тумани 1-техникуми директори, Қашқадарё вилояти
Фу Зенгхэнг – Ўзбекистон-Хитой касбий таълим альянси бош котибининг ўринбосари

**ІІ даражали “Саломатлик”
 ордени билан**

Абдурафикова Дилдора Абдувахидовна – Охангарон шаҳридаги алоҳида таълим эҳтиёжлари бўлган болалар учун ихтисослаштирилган 7-мактаб логопеди, Тошкент вилояти

Абдурахмонова Нигора Худойбердиевна – Абу Али ибн Сино номидаги Термиз жамоат саломатлиги техникуми директорининг ўқув ишлари бўйича ўринбосари, Сурхондарё вилояти

Мамарасулов Тўлқинжон Мирзаевич – Қарши давлат университетининг тиббиёт факультети кафедраси мудир, Қашқадарё вилояти

Турдибоев Абдуғани Абдуғалпорович – Фаргона шаҳридаги ногиронлиги бўлган болалар учун “Ғамхўрлик” маркази директори, Фаргона вилояти

“Мардлик” ордени билан

Алламбергенова Нигора Гўлмурзаевна – Қонлиқ туманидаги 2-умумий ўрта таълим мактабининг ўзбек тили фани ўқитувчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Мусаев Мирзахат Байматович – Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардиясининг От спорти бўйича республика олий спорт маҳорати мактаби мураббийси

Кушмуротов Элмурот Журакулович – “University of innovation technologies” нодавлат таълим муассасаси таъсисчиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Сафаров Сўхробжон Янгібой ўғли – Жаркўрғон тумани спорт мактаби директори, Сурхондарё вилояти

Юнусов Ахмадали Хайдаралиевич – Учкўприк тумани 2-техникумининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси, Фаргона вилояти

“Соғлом турмуш” медали билан

Алиева Наргиза Зиёдиллаевна – Навоий педагогика техникумининг педагогика психологияси фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Бобоев Пулат Жумабоевич – Ҳазорасп туманидаги 8-умумий ўрта таълим мактабининг география фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Гадовев Азизбек Илхомович – Гулистон шаҳридаги “Болажонлар хонадоним қувончи” оилавий болалар уйи раҳбари, Сирдарё вилояти

Евстафьева Оксана Шукуровна – Мирзо Улуғбек туманидаги 190-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Мукумова Шахноза Бурановна – Қарши ихтисослаштирилган маданият мактабининг мусиқа назарияси ва фортепиано бўлими ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Пардаева Ғавҳар Дониёровна – Самарқанд шаҳридаги Президент мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Умирзаков Алишер Абдикасимович – Охангарон туманидаги “Илғор кичкинтойлар” оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилоти раҳбари, Тошкент вилояти

Халматов Комил Турниязович – Республика велоспорт маҳорат мактаб-интернати директори

Эргашева Фирюза Давлатовна – Когон шаҳридаги “Анисаой” оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилоти тарбиячиси, Бухоро вилояти

“Жасорат” медали билан

Ембергенова Гулнара Жолдасбаевна – Нукус

шаҳридаги “Бахтли оила” оилавий болалар уйи раҳбари, Қорақалпоғистон Республикаси

Зиётов Фаррух Саодилла ўғли – Қарши шаҳридаги “Нурли маскан” ихтисослаштирилган 18-мактаб-интернатининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Каршиева Гулноза Туракуловна – Томди тумани ихтисослаштирилган мактаб-интернатининг математика фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Рўзметова Лайло Худойёровна – Нуробод туманидаги 78-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

**“Содиқ хизматлари учун”
 медали билан**

Маматова Назокат Шарипбаевна – Урганч шаҳридаги алоҳида таълим эҳтиёжлари бўлган болалар учун ихтисослаштирилган 32-мактаб-интернати директори, Хоразм вилояти

Мўминов Фазилддин Хусниддин ўғли – Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлигининг Йиғма-ахборот ва ҳудудий масалаларни мувофиқлаштириш бошқармаси бошлиги

Расулов Содиқ Саъдуллаевич – Истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш “Улуғбек” жамғармаси директорининг ўринбосари

Толипов Шоҳхажон Улуғбек ўғли – Бувайда туманидаги “Vinl” масъулияти чекланган жамияти раҳбари, Фаргона вилояти

Хамдамов Нодир Мухаматович – Когон шаҳридаги “Akbarjon barakat” масъулияти чекланган жамияти таъсисчиси, Бухоро вилояти

“Келажак бунёдкори” медали билан

Абдулбекова Мадина Ровшан қизи – Юнусобод туманидаги 1-болалар мусиқа ва санъат мактабининг вокал синфи ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Атоев Абулбакир Иzzатилло ўғли – Бухоро давлат техника университетининг электр ва энергетика муҳандислиги кафедраси ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Сангиров Жуманиёз Алижон ўғли – Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Тарих институтининг Ёш олимлар кенгаши раиси ўринбосари

Хасанов Азизбек Эркин ўғли – Навоий шаҳридаги 1-ихтисослаштирилган мактаб-интернатининг математика фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Шуқуруллаева Моҳинур Баҳром қизи – Тахиятош туманидаги 6-мактабгача таълим ташкилоти тарбиячиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Юлдашев Фаррух Худайорович – Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Таълим сифатини таъминлаш миллий агентлигининг рақамлаштириш ва ахборот технологиялари гуруҳи раҳбари

“Шухрат” медали билан

Абдиева Турдигул Абдужаббаровна – Самарқанд шаҳридаги 80-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Самарқанд вилояти

Авлалулов Даврон Олимович – Муҳаммад ал-Хоразмий номидаги ихтисослаштирилган мактабининг информатика фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Алибаева Барно Мусурмоновна – Дўстлик туманидаги 10-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Алимова Саодатхон Тойировна – Кува туманидаги 66-умумий ўрта таълим мактабининг рус тили ва адабиёти фани ўқитувчиси, Фаргона вилояти

Ахматова Каромат Абдуллазиевна – Юнусобод туманидаги 259-умумий ўрта таълим мактабининг физика фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Ахметова Шахноза Толқунновна – Мирзо Улуғбек туманидаги 210-умумий ўрта таълим мактабининг ўзбек тили фани ўқитувчиси, Тошкент шаҳри

Ғўёсов Хасан Мамирович – Шароф Рашидов тумани ихтисослаштирилган мактабининг информа-

тика фани ўқитувчиси, Жиззах вилояти

Исмоилова Одинахон Абдукаххаровна – Избоскан туманидаги 19-умумий ўрта таълим мактабининг иқтисод фани ўқитувчиси, Андижон вилояти

Йўлдошева Насиба Махсуд қизи – Гурлан туманидаги “Йўлдошева Насиба” оилавий нодавлат мактабгача таълим ташкилоти тарбиячиси, Хоразм вилояти

Камалов Неъматжон Баҳодирович – Богот тумани ихтисослаштирилган мактабининг математика фани ўқитувчиси, Хоразм вилояти

Каттаева Шахноза Шодиевна – Навоий шаҳридаги 18-умумий ўрта таълим мактабининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Навоий вилояти

Курбанова Ирода Джалаловна – Қўқон шаҳридаги 1-ихтисослаштирилган мактабининг математика фани ўқитувчиси, Фаргона вилояти

Кулманова Нодира Эшдавлат қизи – Жаркўрғон тумани ихтисослаштирилган мактабининг биология фани ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Менглиева Хурсанд Ражабовна – Нишон туманидаги 35-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Мирхамитова Дилором Худайбердиевна – Олмалиқ давлат техника институтининг металлургия ва кимёвий технологиялар факультети декани, Тошкент вилояти

Муродова Марзия Мажитовна – Вобкент туманидаги 18-умумий ўрта таълим мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Бухоро вилояти

Пардаева Юлдуз Ибрагимовна – Ҳалима Худойбердиева номидаги ижод мактабининг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси, Сирдарё вилояти

Садидов Абдор Самадович – Пахтачи тумани 1-техникуми директори, Самарқанд вилояти

Садуллаева Нигора Руслановна – Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги тизимидаги Кўп функционал инклюзив-ресурс маркази директорининг ўринбосари

Сангирова Замира Бозорбоевна – Таълимни ривожлантириш республика илмий-методик марказининг педагогик маҳорат ва инклюзив таълимни ривожлантириш бўлими бошлиги

Собитов Ахмадхон Мархаматович – Миробод туманидаги “Novda Edutainment” янги авлод дарсликларини тайёрлаш жамияти раҳбари, Тошкент шаҳри

Сулаймонов Талъат Хайтжонович – Янгибод туманидаги 7-умумий ўрта таълим мактаби директори, Жиззах вилояти

Темирова Адолат Авазхановна – Янгийўл агро-технологиялар техникумининг ишлаб чиқариш таълими устаси, Тошкент вилояти

Тоҳиров Дониёр Бахтиёр ўғли – Чуст тумани ихтисослаштирилган мактабининг кимё фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

Умарова Муаззам Эргашевна – Шахрисабз туманидаги 6-умумий ўрта таълим мактабининг тарих фани ўқитувчиси, Қашқадарё вилояти

Умарова Саидахон Пулатовна – Янгийўрғон туманидаги 10-умумий ўрта таълим мактабининг инглиз тили фани ўқитувчиси, Наманган вилояти

Урунов Анвар Жамолiddинович – Наманган шаҳридаги “LSL school” хусусий мактаби директори, Наманган вилояти

Холходжаев Боходир Асатуллаевич – Тошкент давлат техника университетининг олий математика кафедраси доценти

Худойбердиев Дилшод Анорбой ўғли – Тошкент шаҳридаги Президент мактабининг кимё фани ўқитувчиси

Чориева Нилуфар Шайдуллаевна – Музработ туманидаги 34-умумий ўрта таълим мактабининг бошланғич синф ўқитувчиси, Сурхондарё вилояти

Ўзбекистон Республикаси

Президенти

Тошкент шаҳри,
2026 йил 29 сентябрь

Ш.МИРЗИЁЕВ

1-6.

Жамоатчилик томонидан ижобий баҳолашиб, кўплаб юрдошларимизнинг миннатдорлигига сабаб бўлган муҳим ташаббуслардан яна бири — ички ишлар органларида фуқаролар мурожаатлари билан ишлаш тизими йўлга қўйилганидир. Хусусан, ҳар ойда Ички ишлар вазири, ҳар ҳафтада вазир ўринбосарлари ҳамда ҳудудий бошқарма бошлиқлари томонидан шахсий фуқаролар қабулларини ўтказиш қатъий тартибга солинди. Тизим очқилиги ва шаффофлигини таъминлаш мақсадида мунтазам равишда журналистлар, блогерлар ва оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирокида матбуот анжуманлари ташкил этилмоқда.

Юртимиздаги таълим муассасаларида хавфсиз муҳитни яратиш мақсадида мавжуд 10 898 та умумтаълим мактабида ўқувчиларнинг дарс маш-

ғулотларига тўлиқ қатнашишини назорат қилиш ва нохуш ҳолатларнинг олдини олиш бўйича инспектор-психолог, профилактика инспекторлари ҳамда Миллий гвардия қўриқлаш хизмати ходимларининг ҳамкорликдаги фаолияти йўлга қўйилди. Пойтахтимизда эса “Хавфсиз мактаб” концепцияси тўлиқ жорий этилди.

Жинойятчиликнинг олдини олиш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси, жамоат тартибини сақлаш ва аҳоли хавфсизлигини кафолатлашга қаратилган “Хавфсиз ва соғлом юрт” тезкор-профилактик ойлиги мунтазам ўтказиб келинмоқда.

“Менинг инспекторим” мобил иловаси ишга туширилиб, 6 миллиондан ортиқ аҳоли тизимга уланди ҳамда фуқароларнинг ички ишлар ҳокимлири билан тўғридан-тўғри, тезкор рақамли мулоқот олиб бориш имконияти кенгайтирилди.

Даврнинг ўткир муаммоси бўлган

ЕТТИ МИЛЛИЙ ДАСТУР:

ТАРАҚҚИЁТНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ САРИ

гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларнинг ноқонуний айланмасига қарши курашиш йўналишида туну кун фаолият юритадиган “Call-марказ” ишга туширилиб, аҳолига ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш амалиёти кучайтирилди.

Ҳудудий ички ишлар органларидаги ҳамкорлик самарасини пойтахтимизнинг Чилонзор тумани мисолида яққол кўриш мумкин. Жорий йил бошидан Тошкент шаҳрида хавфсиз муҳитни яратиш ишларини янги босқичга олиб чиқиш ва “Чилонзор тажрибаси”ни шакллантириш мақсадида қатор комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди.

Туман ҳокимлигида идоралараро тезкор шта

ФАОЛИЯТ

МАҚСАД – ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ЯНАДА ЮКСАЛТИРИШ

Термиз давлат муҳандислик ва агротехнологиялар университети ректори, профессор Расул ТўРАЕВ хузурида бир кун

Расул Тўраев билан университетнинг бош биносига кираверишда учрашдим. Бош бинога олиб борувчи йўлак атрофидаги богда дуркун ўсган райхонлар ўзгача ифोर таратиб турибди.

— Университетимиз олим ва тадқиқотчилари райхоннинг эллик олти хил навини яратишди, — деди дорилфунун ректори қўли билан райхон шодаларини силкитиб. — Бу эса зайтун кўчатининг Сурхондарё иқлимига мослаштирилган янги нави, бунга ҳам олимларимиз яратишган. Қаранг, бор-йўғи бир ёшли зайтун кўчати мева қила бошлабди.

Нихоятда ҳайратландим. Аслида, зайтун қирқ йилда мевага кириб, минг йил яшайдиган шифобахш ўсимлик саналади. Олимларнинг бу ютуғига киши чиндан ҳам қўйил қолади. Гултожиҳўроз гулининг эса кўзни қувонтирадиган болтасимон ва шамсимон янги навлари яратилибди.

Ректор ҳамроҳлигида механика факультети учун янги барпо этилган “Автомобиль ҳужалиғи” ўқув-лаборатория биносидамиз. Транспорт йўналиши бўйича таҳсил олаётган талабалар бу ерда автотранспорт воситаларига техник хизмат кўрсатиш ва уларни таъмирлашни пухта ўрганмоқда.

— Қувончли кунда келибсиз: Хитойдан келтирилган лазерли кесиш усунаси ўрнатилиб, айнан бугун ишга туширилди, — деди Расул Тўраев турли-туман шакллارда кесиб қўйилган маҳсулотларга ишора қилиб. Бу ерда қалинлиги ўн саккиш миллиметрча бўлган темир тунуқалар кесилиб, уларга аниқ шакл берилди. Қолаверса, виллоятимиз ҳокими Улғубек Қосимовнинг олий таълимга қаратаётган катта эътибори ва ғамхўрлигидан биз, олимлар жуда мамнунмиз. Насиб этса, университетнинг академик лицейи ўқув ва ётоқхона биноларини ҳам таъмирлашни мўлжаллаб турибмиз.

Университет худудининг ҳар қаричи яшилликка буркангани киши дилини яратайди. Сурхондарёнинг жазирама иқлим шароитида дов-дархатларни соғлом ва яшнган ҳолатда парвариш-лашнинг ўзи бўлмайди, албатта.

Ректор ўқув даргоҳи ҳудудида турли юмушлар билан машғул боғбонлар, фаррошлар ва қорувлар хузурига бориб: “Ассалому алайкум, Аллоҳ ишларингизга барака берсин!” дея камтарона саломлашиб, ҳол-аҳвол сўраганини қўриб, домлага нисбатан ҳурматим янада ортди. Негаки, оддийликда гап кўп-да. Баъзи бир катта-кичик амалдорларнинг димоғидан от ҳурқайди. Мазкур университет раҳбари эса жуда камтар, самимий.

Бу ерда ихчам иссиқхоналар ташкил этилган экан. Уларнинг бирида Туркиядан келтирилиб, маҳаллий иқлим шароитига мослаштирилган, сувсизликка чидамли ва харидориги лимон ҳамда мандарин кўчатлари бўй кўрсатиб турибди. Яна бир иссиқхонада тадқиқотчи олимлар томонидан маҳаллийлаштирилиб, ўтган йили экилган бананнинг “Қоролева” нави шода-шода ҳосилга кирибди. Бир ёшидаёқ ҳар туپи беш-олти шода мева туккан банан бўйимиздан ҳам баланд бўлиб ўсибди.

— Хайрли бир ишни ният қилиб турибмиз, — деди Расул Тўраев шу бананзорга эътиборимизни қаратиб. — Виллоятимизда 724 та маҳалла бор. Ҳар бир маҳаллада учинчи ва туртинчи босқич талабаларимизга 5 сотихдан майдон ажратиб, имтиёзли кредит асосида иссиқхоналар қурмоқчимиз ва у ерда йил давомида узлуксиз ҳосил берадиган бананзорлар ташкил этмоқчимиз. Агар ушбу эзгу режамизни амалга оширсак, ҳар бир иссиқхона ҳисобига бир нафар битирувчи ва яна икки нафар ёш йигит-қиз мўқим иш билан таъминланган. Бу жами 2172 та янги иш ўрни яратилади деганидир.

Умид қиламизки, ректорнинг бу хайрли ва эзгу ташаббуси тўлиқ рўёбга чиқад...

Энг муҳими, ёшларда боғ-роғлар яратишга иштиёқ қўллаб-қувватланади. Бозорларимиз рас-таларида ўзимизда етилтирилган аjoyиб мева-лар кўпаяди.

Ҳар бири икки сотих бўлган иссиқхоналарда турфа навадиги, бир-биридан хушрўй райхон кўчатларини парваришланаётгани диққатга сазовор. Шу йилнинг ўзигаёқ 500 минг тул райхон ва бошқа ранг-баранг гул кўчатлари етказиб берилибди. Университет ҳудудидаги гулзорларга экилган бичарча кўчатлар докторантлар ва магистрларнинг ўқув-тажриба майдонларида етиштирилмоқда.

Янги ташкил этилаётган қурилиш лабораторияси ҳам энг замонавий ускуналар билан жиҳозланган. Келгусида бу ерда виллоятда қурилиш соҳасида қўлланилладиган маҳсулотлар таҳлил қилиниб, мувофиқлик хулосалари берилади. Лаборатория рўпарасидаги “жонли бурчак”да эса юздан зиёдағоз ва ўрдақ парвариши қилинмоқда. Унга туташ майдонда барпо этилган бодомзор ҳам қийғос мева туғибди. Эътиборлиси, бодомзор тўлиқ томчилатиб сўғориш тизими асосида сув билан таъминланмоқда.

Шу аснода университетнинг бош биносига кираверишда, чап томонда жойлашган “Адиблар майдони”га нигоҳимиз тушди. Ушбу майдонга чиройли сакура дарахтлари ўзгача шухук бағишлаб турибди. Қўтлуг ўшага қадам қўйган ҳар бир киши Абу Райхон Бериуний, Алишер Навоий, Абмудҳжа Бехбудий каби улўғ боболаримиз, Маҳдулла Орипов, Шукӯр Холмиразев каби буюк сий-моларнинг муаззам бюстларини қўриб, маънавий завқ олади.

Тўғриси, олий ўқув даргоҳини айланар экан-ман, ўзимни худди сўлим истироҳат боғида юр-

гандек ҳис қилдим. Бу фикримни ректорнинг ўзига ҳам билдирдим: чиндан ҳам, бундай бепоён яшилликни яратиш ва уни сақлаб туриш катта машаққат ҳамда фидойий меҳнат талаб этади.

— Бундай хайрли ишларнинг бошида, аввало, ректоримиз Расул Тўраев турибди, — деди ҳамроҳларимиздан бири, биология фанлари номзоди, доцент, илмий кенгаш котиби Абдумурод Сатторов. — Дарахт парваришлаб, боғлар барпо этиш — бу ҳам тарбия, ҳам маънавиятдир. Раҳбаримиз табиати чин дилдан севадиган, бағрикенг, қўл остидагиларнинг хатосини тушуниб, кечира биладиган ва айниқса, ёшларга ғамхўр инсон. Ус-тозлар қадрига етади, катта тажрибага эга кекса олим ва профессорларни жалб этиб, уларга ёш мутахассисларни бириктириб қўйган. Таълимга инновацион ғояларни жорий этишда доимо жон-бозлик кўрсатади. Ҳар бир масалага илмий нуқтаи назардан ёндашиб, баҳо беради. У кишининг табиатга бўлган муносабати ҳам ўзгача. Ўтган йили қаҳратон совуқда юзлаб арча дарахтлари қурий бошлаганди. Кўпчилик: “Кесиб ташлаш керак, энди сақлаб бўлмайди”, деган фикрга келганида, ректоримиз: “Дарахтларнинг ҳам уволи бор”, дея уларни кесмишга қатъий қарши чиқди. Зарур озқалар берилиб, дарахтларга мунтазам сув пуркалди, астойдил парвариш натижасида улар сақлаб қолинди. Мана, қўриб турганингиздек, арчалар яна ям-яшил тусга кирди.

Университет маъмурий биносининг биринчи қаватида мўъжазгина музей ҳам ташкил этилибди.

— Сурхон заминининг табиий бойликлари беҳисоб: 14 та қондан қўмир қазиб олинади, — дея ҳамроҳимиз кўргазмадаги қўмир намуналарига ишора қилиб кўрсатди. — Бундан ташқари, туз, базальт ва яна ўнлаб фойдалли қазилма захира-лари мавжуд. Музейнинг бир бурчагида воҳа за-мини маъданлари асосида ишлаб чиқарилган маҳаллий қурилиш материаллари намуналарини кўриш мумкин.

Бинонинг бир қавати деворларига кимё, яна бир қаватида эса физика йўналиши бўйича Нобель мукофоти соҳибларининг суратлари жойлаштирилибди. Албатта, бундай муҳит талаба-ларнинг илм-фанга бўлган қизиқишини ошириш ва уларни руҳлантиришга хизмат қилади.

Дунё стандартлари талабларига мос жиҳоз-ланган шинам аудитория ва маърузахоналарни кўрган одам беихтиёр ёшликка қайтиб, қайтадан талаба бўлишни орзулаб қолади. Очиги, биз талабалик йилларимизда бундай қўлай шароит-ларни хаёлимизга ҳам келтирмаган эдик.

Шунингдек, университетдаги ҳар бир ўқув ва маъруза хонасида махсус бурчак ташкил қили-ниб, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг пор-третига ифтихор ила “Менинг Президентим” деб ёзиб қўйилган.

— Президентимиз — энг катта фаҳримиз, — деди Расул Тўраев. — Президентга бўлган ихлос ва эҳтиром — бу Ватанимизга, Янги Ўзбекистони-мизга бўлган чексиз муҳаббат тимсолидир.

Аудиториялардан бирига кирдик. Биринчи босқич талабалари илк сабоқларини олмақда. Ўқитувчи кириш имтиҳонларида энг юқори балл тўпплаб, талабалик бахтига мушарраф бўлган Карамхон Тўроповани суҳбатга тортди.

— Ўзимни ниҳоятда бахтли ҳис қиламан.

Бор-йўғи бир ҳафта ичиди университет муҳитига мослашиб олдик, — деди Карамхон Тўропова. — Бу ердаги имкониятлар биз кутгандан ҳам яхши экан. Барча фанларни “аъло” баҳоларга ўзлаш-тиришга аҳд қилганман.

Кейинги манзилимиз Ахборот-ресурс маркази бўлди.

— Марказимиз фонди 6 минг 552 номдаги 39 минг 46 нусха адабиётдан иборат, — деди ку-тубхона ходимаси Сурайё Саманова. — Шун-

дан 4 минг 95 номдаги илмий ва ўқув адабиёт-лари тўлиқ рақамлаштирилган. Ахборот-ресурс марказимиз дунёнинг кучли 300 талик (“Топ-300”) рўйхатига кирувчи нуфузли олий таълим муас-сасалари кутубхона тизими билан интеграция қи-лингн. Талабалар, педагоглар ва тадқиқотчилар ушбу базадаги электрон китобларни юклаб олиб, уларни олтига тилга таржима қилган ҳолда муто-лаа қилишлари мумкин. Жами китобхоналаримиз сони 6 минг 128 нафарни, кунлик қатнов эса ўр-тача 265 нафарни ташкил этмоқда.

Яширмайман, марказда “Hurriyat” мустақил га-зетаси тахлamlарини қўриб хурсанд бўлдик.

Университетдаги яна бир муҳим жиҳат — барча жабҳаларда рақамлаштириш жараёнла-рига алоҳида устуворлик берилётганидир.

Олий ўқув даргоҳида амалга оширилаётган кенг қўламли ишлар ҳақида университет ахборот хизмати бизга батафсил маълумотларни тақдим этди. Қуйида улардан бир қанчасини эътиборин-гизга ҳавола этсак.

Термиз давлат муҳандислик ва агротехноло-гиялар университети минтақадаги етакчи олий таълим муассасаларидан биридир. Мазкур дар-гоҳда таълим сифатини ошириш, ўқув жараёнини тақомиллаштириш ва рақамлаштириш, илмий-тадқиқот ҳамда инновацион фаолиятни кенгай-тириш, халқаро ҳамкорлиқни кучайтириш, тала-

баларнинг маънавий-маърифий дунёқарашини юксалтириш ва бўш вақтларини мазмунли таш-кил этиш, моддий-техник базани мустаҳкамлаш ҳамда инфратузилмани замон талаблари асо-сида ривожлантириш бўйича тизимли чора-тад-бирлар олиб борилмоқда.

Бугунги кунда даргоҳда 6 та факультет ва 20 та кафедра фаолият кўритиб, 55 та бакалаврият таълим йўналиши ҳамда 21 та магистратура му-тахассислиги бўйича 10 223 нафар талаба тах-сил олмақда. Асосий штатдаги 335 нафар про-фессор-ўқитувчининг 140 нафари илмий дара-жага эга бўлиб, университетнинг умумий илмий салоҳияти 42,5 фоизни ташкил этади.

2025 йилда профессор-ўқитувчилар томони-дан 45 та дарслик, 85 та ўқув қўлланма ҳамда 91 та услубий қўлланма тайёрланди. 61 нафар пе-дагог малака ошириш ва илмий стажировка ўташ учун хорижий давлатларга юборилди, 33 нафар хориқлик мутахассис эса бевосита ўқув жараё-нига жалб этилди.

Талабалар билимини баҳолаш жараёнлари амалдаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар талаба-лари асосида шаффоф ташкил этилган. Про-фессор-ўқитувчилар учун баҳолаш тизими ҳамда янги ўқув-меъёрий стандартлар юзасидан мунта-зам ўқув-семинарлари ўтказиб келинмоқда.

Ўтган йили университетда илмий-тадқиқот ва инновацион фаолият бўйича салмоқли натижа-ларга эришилди. Жумладан, 24 нафар тадқи-қотчи ва профессор-ўқитувчи диссертациясини муаввафаклятли ҳимоя қилди. Илмий нашрлар бора-сида “Scopus” базасига кирувчи журнал-ларда 40 та мақола, ОАҚ рўйхатига олинган нашрларда 554 та мақола ва 45 та монография чоп этилди. Шунингдек, интеллектуал мулк бў-йича 200 та муаллифлик гувоҳномаси ҳамда 20 та ихтиро патентни олинди.

Ёш олим ва тадқиқотчиларни рағбатланти-ришга қаратилган эътибор натижасида 16 нафар

ёш мутахассис “Академик ҳаракатчанлик” дас-тури қолибга айланди. Мазкур йўналишга 1 мил-лиард 173 миллион 849 минг сўм маблағ йўнал-тирилди.

Жорий 2026 йилда дорилфунун илмий са-лоҳият кўрсаткичини 55 фоизга етказиш, 35 на-фар тадқиқотчининг диссертация ҳимоясини таъ-минлаш, илмий нашрлар қўламини кенгайтирган ҳолда 60 та янги монография нашр этиш, 250 та муаллифлик гувоҳномаси ва 5 та патент олишдек мақсадли вазифалар белгиланган. Шунингдек, ёшларни қўллаб-қувватлаш мақсадида “Акаде-мик ҳаракатчанлик” дастуридаги иштирақ қўла-мини икки баробарга ошириш, 178 нафар докто-рантни турли грант танловларига жалб қилиш, 50 та стартап лойиҳа тайёрлаб, университетнинг ўз маблағлари ҳисобидан жами 50 миллион сўмлик кичик стартап ташаббусларини молиялаштириш кўзда тутилмоқда.

Илмий ишланмаларни ишлаб чиқаришга ин-теграция қилиш мақсадида 2025 йилда 232 та хўжалик шартномаси тузилиб, 641 миллион сўм маблағ жалб қилинган эди. 2026 йилда эса шарт-номалар сонини 340 тага етказиш ва улар асо-сида бир миллиард сўмлик молиявий манба-ларни йўналтириш мўлжалланган.

Муассасанинг халқаро алоқалар географияси кенгайиб, ҳозирда жаҳондаги 27 та хорижий дав-

лат улашиб” тадбирлари ва “Миллий қадриятлар сайли” каби ташаббуслар жараёнларга янгича мазмун бағишлади. Талабаларнинг иқтидорини рўёбга чиқариш мақсадида ташкил этилган “Ча-ғониён” театр студияси, “Лидер талабалар”, “Ки-тобхон ёшлар”, “Заковат”, “Мушоира” клублари ҳамда “Муסיқа ва рақс” ансамбли мунтазам фао-лият кўрсатмоқда.

Жорий йилда университетнинг 11 нафар тала-баси спорт турлари бўйича мамлакат чемпионат-ларида совринли ўринларни эгаллади: 3 та ол-тин, 4 та қумуш ва 4 та бронза медали қўлга кири-тилди. Шунингдек, 1 нафар иқтидорли талаба қиз Зулфия номидаги давлат мукофотининг вилоят босқичида ғолиб бўлиб, республика босқичига йўлланма олди. “Талабалар лигаси”, “Беш та-шаббус” ва “Талаба, югур” спорт лойиҳалари эса минглаб ёшларни ўз атрофида жиқсаштирди. Бугунги кунда университетда 5 та оммавий спорт тўғрисида мунтазам ишлаб турибди.

Ҳозирда олий ўқув юрти ихтиёрида 818 ўринли 2 та талабалар турар жойи мавжуд бўлиб, уларда барча маиший қўлайлиқлар яратилган. Давлат-хусусий шериклик асосида қиймати 32 миллиард сўм бўлган, 400 ўринга мўлжалланган янги замо-навий ётоқхона биноси қурилмоқда. Умумий май-дон 2 600 квадрат метр бўлган ушбу бинада 110 та барча қўлайлиқларга эга яшаш хонаси бўлади.

Моддий-техник базани модернизация қилиш доирасида қиймати 1,5 миллиард сўмлик замо-навий лаборатория биноси фойдаланишга топ-ширилди. Бюджет маблағлари ҳисобидан 7 мил-лиард 836 миллион сўмлик ўқув-лаборатория ус-куналари харид қилиниб, ўқув жараёнига татбиқ этилди. Талабалар учун қиймати 786 миллион сўмлик янги стадион барпо этилди, бундан таш-қари, кампус ҳудудида яна бир замонавий ёпиқ спорт мажмуаси қад ростламоқда.

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва яшил майдонларни кенгайтириш ишлари ҳам эътибор марказида. 2025 йилда “Яшил макон” умуммил-лий лойиҳаси доирасида 14 450 тул мевали ва манзарали кўчат ўтказилди. Ангор туманида 9 500 донга кўчат экилиб, уларни сўғоришда сув те-жовчи томчилатил тизими ўрнатилди. Денов ту-манидаги Ҳазорбоғ агротехнологиялар технику-мига қарашли тажриба майдонида эса 500 донга лимон, 10 000 тул арча ва 30 000 тулдан ортиқ бошқа турдаги ниҳоллар парвариш қилинмоқда. Университетнинг ўз тажриба даласида лимон ва банан етиштиришга ихтисослашган янги иссиқхо-налар ташкил қилинди.

Энергия тежамкорлигини ошириш мақсадида олий ўқув юрти биноларининг том қисмига жами 423,5 кВт қувватга эга қуёш фотоэлектр панел-лари ўрнатилди.

2026 йилда университет жамоаси ўз олдида қу-йидаги устувор вазифаларни режалаштириб ол-ган:

- илмий салоҳиятнинг 55 фоизга етказиш;
- нуфузли халқаро журналлардаги нашрлар, монографиялар, муаллифлик гувоҳномалари ва ихтиро патентлари салмоғини ошириш;
- тадқиқот натижалари ва илмий ишланма-ларни ишлаб чиқариш тармоқларига кенг жорий этиш;
- халқаро ҳамкорлик доирасида қўшма таъ-лим дастурлари ҳамда академик мобиллиқни ри-вожлантириш;
- хорижий талабалар қамровини ошириш ор-қали таълим экспорти ҳажмини кенгайтириш;
- “Кончиллик иши” ва “Йул муҳандислиги” таъ-лим йўналишлари бўйича халқаро аккредитация сертификатларини қўлга киритиш;
- талабаларнинг сифатли амалиёт ўташини ташкил этиш, дуал таълим қамровини кенгай-тириш ва битирувчиларнинг бандлигини кафолатли таъминлаш;
- маънавий-маърифий ва интеллектуал тад-бирларни қўлайтириш, китобхонлик маданиятини ошириш, театр ҳамда тарихий масканларга таш-рифларни янада жадаллаштириш;
- 400 ўринли талабалар турар жойи ҳамда за-монавий спорт мажмуаси қурилишини муддатида якунлаш;
- кампусни экологик жиҳатдан “Яшил универ-ситет” тамойиллари асосида тараққий эттириш, сув тежовчи технологияларни жорий қилиш ва муқобил энергия манбаларидан фойдаланиш қў-ламини янада ошириш.

Университет фаолияти билан танишиш беса-мар кетмади. Ушбу олий таълим дариҳида тах-сил олаётган талабалар билан суҳбатлашиб, беихтиёр ёшликка қайтгандек бўлдик. Термиз давлат муҳандислик ва агротехнологиялар уни-верситетига таълим сифатини ошириш, илмий-инновацион фаолиятни кучайтириш, талаба-ёш-лар учун замонавий имкониятлар яратиш ҳамда муассаса инфратузилмасини комплекс ривож-лантириш йўлидаги кенг қамровли сазй-ҳаракат-лар билан танишиб, катта таассурот ва бир олам қувонч билан ортга қайтдик.

Яна бир гап. Университет ректори, профес-сор Расул Тўраев ўз соҳасининг фидойи кишиси. Унинг ҳар кунги ўйи, хаёли, мақсади-ю маслаги бугун таълим-тарбия олаётган талаба-ёшлар-нинг эртага муносиб кадрлар бўлиб эришишига қаратилган. Бундай эзгу ният билан яшаб, меҳнат қилишнинг ўзи бахт.

Зеро, бугунги илдам қадамлар университет-нинг юртимиз равнақига муносиб ҳисса қўлади-ган етук кадрларни тайёрлашдек шарафли мақ-садга хизмат қилаётганидан далолат бермоқда.

Дилмурод КИРГИЗБОВ,
Ўзбекистон Журналистлар
уюшмаси аъзоси.

Мураббийлик муаллим-лик мақомининг иккинчи қаноти.

Тўртинчидан, олий таълим ва илм-фан ривожини жағиятнинг интеллектуал салоҳиятини белгилайди. Университетлар шунчаки диплом берувчи масканлар эмас, балки янги билим яратувчи, ёшларда тадқиқотчилик завқини шакллантирувчи йирик илмий марказларга айланиши даркор. Бу эса ҳар бир профессор-ўқитувчининг ўзидан мунтазам илм билан шуғулланишни талаб этади.

Ҳаётдаги ҳар бир эзгулик, ҳар бир кашфиёт ва зафар замирида ўқитувчининг машаққатли меҳнати, матонати ва чексиз меҳр-муҳаббатли мужассам эканини ҳақли равишда эътироф этган Президентимиз илм, таълим ва муаллим сўзларининг қадрини юксакларга қўтара туриб, шундай таъкидлаган эди:

“Инсоннинг онги, дунёқарашини ўзгармас, жамият ўзгармайди. Жамият ўзгармас, таъриқийёт ҳам бўлмайди. Одамларнинг тафаккурини, шу асосда бутун жамиятнинг қим ўзгариши олади? Янги берунийларни, хоразмий ва фарғонийларни қим камолга етказди? Бундай улғуров вазифани, том маънодаги тарихий миссияни адо этишга фақат сиз — устоз ва мураббийлар қодирсиз”.

ЗАМОН ТАЛАБИ: ЯНГИ ДАВР МУАЛЛИМИ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

Бугунги мактаб синфхонаси ёки университет аудиториясидаги ўқувчи ва талабалар бундан йилгирма йил олдинги тендошларидан тубдан фарқ қилади. Замонавий ёшлар ахборотни китобдан кўра кўпроқ смартфон орқали олади, исталган саволига жавобни бир лаҳзада қидирув тизимларидан топа олади. Муаллим бундай шароитда эндиликда “билимнинг ягона манбаи” бўлиб қола олмайди. Бироқ бу унинг қадрини туширмайди, аксинча, масъулиятини янада оширади: педагог эндиликда билимнинг одил ҳакамига, тўғри йўналтирувчисига ва маънавий мезонига айланаётган.

Шундай экан, замонавий педагог ўз фаолиятида қуйидаги муҳим фазилатларни мужассам этиши зарур:

1. Чукӯр касбий ва илмий билим. Ўз фанини мукаммал билмаган муаллим ўқувчи олдида ҳам, ўз виждонини олдида ҳам ожиздир. Бугунги кунда билим кўлами ҳам шиддат билан ўзгармоқда: фан-техника тезкор ривожланиб, келажик билимлар эртага эскирмоқда. Бинобарин, муаллим умр бўйи изланувчи, ўрганувчи бўлиб қолмоғи керак. “Ўқиман, ўқитувчи бошқаларни ўқитолмайди” — бу оддий, аммо ўзгармас ҳақиқатдир.

Профессор-ўқитувчилар учун бу талаб икки қарра долзарбдир. Улар шунчаки тайёр билимни етказувчи эмас, балки ўз соҳасида илмий янгиликлар яратувчи тадқиқотчи бўлиши шарт. Агар талаба маъруза қилаётган устозининг мунтазам илмий изланишда эканини, салмоқли мақолалар ёзаётганини ва нуфузли халқаро анжуманларда фаол қатнашаётганини кўриб турса, унда дарсга ва илмга бўлган ихлос ҳамда ишонч янада ортади.

2. Юксак коммуникатив компетентлик ва нутқ маданияти.

Муаллимнинг асосий қуроли — бу сўз. Тиббиётда шифокорнинг маҳоратли қўли, ҳарбий соҳада қурол қандай аҳамият касб этса, педагогикада жонли сўз шундай қудратга эга. Сўз санъатини эгалламаган муаллим билимини ҳам мукаммал етказиб бера олмайди.

Педагогнинг нутқ маданияти нималарда кўринади? Аввало, адабий тил меъёрларига қатъий амал қилишда: тўғри талаффуз, аниқ ифода ва бой сўз бойлигида. Сўнгра фикрнинг мантқиқий изчиллиги ва раволигида. Ва ниҳоят, юксак мулоқот одобида: дарс жараёнида ўқувчини диққат билан тинглай билиш, унинг шахсиятини камситмаслик ҳамда танқидий фикрни ҳурмат ва одоб сақлаган ҳолда ет-

МУАЛЛИМ — МИЛЛАТ МАЪРИФАТИНИНГ МЕЪМОРИ

казишда намоён бўлади.

Бугунги педагог учун коммуникатив компетентлик фақатгина чиройли гапиришдан иборат эмас. Бу — таълим олувчилар билан самарали мулоқот ўрната олиш, ўринли савол бериш, баҳс-мунозараларни йўналтири билиш, ҳар бир шахснинг феъл-атвориға мос ёндашув топиш ва ҳатто рақамли мулоқот (масофавий таълим, ижтимоий тармоқлар) маданиятини чуқур эгаллаш демакдир. Афсуски, ама-

маҳорат намунасида. Салоҳиятли устоз ўқувчининг фақат “нима деяётганини” эмас, балки “нима демоқчи эканини” ҳам қалбан тушунади.

4. Рақамли саводхонлик ва инновацион тафаккур.

Давлатимиз раҳбари таълим тизимини рақамлаштиришга ва замонавий педагогик технологияларни жорий этишга устувор аҳамият қаратмоқда. Электрон дарсликлар, онлайн таълим платформалари ва сунъий интеллект

лиётда дарс жараёни кўпинча бир томонлама зерикарли монолога айланиб қолмоқда. Вазоланки, бугунги талаба-ёшлар оддий тингловчи эмас, балки муҳокамаларнинг фаол иштирокчиси бўлишга интилмоқда.

Бу борада Шарқ нотиклик санъати ва миллий мулоқот маданиятининг бой тажрибасига суяниш мақсадга мувофиқдир. Мутафаккир бобомиз Алишер Навоий сўзини инсоннинг маънавий қиёфаси ва асл моҳиятини кўрсатувчи кўзгудек деб таърифлаган. Демак, устознинг ҳар бир айтган сўзи ёшлар қалбига ўчмас из қолдирувчи қудратли тарбия воситасидир. Ушбу улкан маънавий меҳро бугунги педагог учун ҳам услубий, ҳам ахлоқий манба бўлиб хизмат қилади.

3. Герменевтик қобилият: матн ва инсон руҳиятини англаш санъати.

Педагогик фаолиятнинг кўпчилиги эътибор бермайдиган, аммо ниҳоятда муҳим бўлган жиҳати — бу англаш ва талқин қила билиш маҳоратидир. Герменевтика, яъни тушуниш ва шарҳлаш санъати, муаллимга икки асосий йўналишда керак бўлади:

Матнни чуқур тушуниш: Дарсликдаги ҳар бир мавзу, бадий асар ёки тарихий манба чуқур таҳлил ва шарҳни талаб қилади. Муаллим материални юзаси эмас, унинг ички маъно қатламларини, тарихий-маданий заминини англаган ҳолда ўқувчига етказиши лозим. Айниқса, ўзбек мумтоз адабиёти ва халқ оғзаки ижодини ўқитишда бу санъат бебаҳо аҳамият касб этади: Навоий ҳикмати ёки халқ достони сатрлари орасида яширинган теран маъноларни очиб бериш катта маҳорат талаб қилади.

Ўқувчини тушуниш: Ҳар бир фарзанд — алоҳида бир олам. Унинг ҳар бир хатти-ҳаракати, сукути ёки эътирози замирида нима ётганини ҳис қила олиш — ҳақиқий педагогик

воситалари ўқув жараёнининг ажралмас қисмига айланди. Педагог бу жараёндан четда қолмасдан, аксинча, замонавий технологияларни ўз фаолиятининг самарали воситасига айлантириши лозим.

Бироқ бир муҳим ҳақиқатни ёдда тутмоқ керак: технология — мақсад эмас, балки воситадир. Агар муаллимнинг қалбига ўқувчига нисбатан чексиз меҳр ва касбига масъулият бўлмаса, энг замонавий интерактив доска ҳам оддий бир жиҳоз бўлиб қолаверади. Сунъий интеллект улкан маълумот бера олади, аммо у шахсий ибрат кўрсата олмайди, қалбда ишонч уйғота олмайди, инсоний меҳр-муҳаббат бағишлай олмайди. Шу боис чинакам устознинг ўрнини ҳеч бир алгоритм эгаллай олмайди.

Шу билан бирга, муаллим янги технологиялардан фойдаланиш баробарида ўқувчиларда ахборотни танқидий баҳолаш кўникмасини, академик ҳалоллик маданиятини ва мустақил фикрлашни шакллантириши шарт. Бу давримизнинг энг муҳим педагогик вазифаларидан биридир.

5. Шахсий ибрат ва маънавий етуклик.

Миллий педагогиканиннинг олтин қоидаси шундай: муаллим фақат сўзи билан эмас, аввало, ўз ҳаёти ва шахсий намунаси билан таълим беради. Ўқувчи устозидан шунчаки “ростгўй бўл” деган панд-насихатни эмас, балки унинг ҳаётини тўғрисидаги кўради; “меҳнатсевар бўл” деган даъватни эмас, унинг тинимсиз заҳматида кузатади.

Шу маънода профессор-ўқитувчи, олим ва мураббий — бу жамиятнинг маънавий кўзгусидир. Унинг касбий одоби, ҳалоллиги, муомала маданияти, ҳатто кийиниш ва юриш-туриши ҳам улкан тарбиявий кучга эга. Талаба олий даргоҳда нафақат фан асосларини, балки қиммат инсон бўлиш сирларини ҳам ўрганади.

6. Миллий ва умуминсоний қадриятлар уйғунлиги.

Глобаллашув даврида ёшларимиз жаҳон маданиятига очик бўлиши, хорижий тилларни мукаммал эгаллаши ва замонавий илмий-техник тараққиёт билан ҳамнафас яшаши зарур. Аммо илдиридан узилган дарахт узок яшамайди. Шу боис муаллим ёш авлодда миллий ўзлигини англаш, тарихий хотирага садоқат ва аждодлар меросига эҳтиром туйғусини тарбиялаши лозим.

Бу ўринда халқ оғзаки ижоди, мумтоз адабиётимиз, қадимий ёзма ёдгорликлар, шу жумладан, араб ёзувиға асосланган эски ўзбек тилидаги ноёб кўлёмалар ва тошбосма манбалар бебаҳо маънавий бойлиқдир. Афсуски, бугунги ёш авлод ўз аждодлар қолдирган ушбу бой меросдан бевосита баҳраманд бўлиш имкониятидан ҳамон етарлича фойдалана олмаяпти. Муаллимнинг муҳим вазифаларидан бири — ёшларни мана шу бой хазинага ошно этиш, уларда тарихий манбаларни ўрганишга кучли қизиқиш уйғотишдир. Ўз ўтмишини теран билган авлод келажак сари дадил ва ишончли қадам ташлайди.

МУАЛЛИМ — ИЖОДКОР ВА ТАРБИЯЧИ

“Мураббий” тушунчаси тилимизда теран маънога эга. Унинг негизда турган сўз тарбия қилиш, парваришлаш ва қамолотга етказиш маъноларини англатади. Демак, мураббий фақат билим бериш билан чекланмай, шахс онги ва тафаккурини шакллантиради. Айниқса, бугунги глобал ахборот муҳитида турли салбий таъсирлар кўпайган бир пайтда мактаб ва олий таълим муассасаларидаги мураббийнинг масъулияти қарра-қарра ошиди.

Ҳақиқий мураббий куйидаги муҳим кўникмаларга эга бўлиши шарт:

Ўқувчи ва талабаларнинг индивидуал қобилиятини ўз вақтида пайқаш ҳамда ривожлантириш;

соғлом маънавий-руҳий муҳит яратиб, ҳар бир таълим олувчига “сен қадригисан” деган юксак туйғунни бағишлай олиш;

ёшларни турли ёт ва бузғунчи таъсирлардан ҳимоя қилиб, мустаҳкам ахлоқий чегараларни англаштириш;

ота-оналар билан самарали ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиш.

Бу жараёнда педагогик такт ва сабр-тоқат ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Болага бақариш эмас, балки унга ишониш; жазолаш эмас, балки тушунтириш; камситиш эмас, балки рағбатлантириш — мана шу чинакам миллий тарбиявий асосидир.

МУАЛЛИМ ВА ЖАМИЯТ: ЎЗARO МАСЪУЛИЯТ

Биз кўпинча муаллимдан кўп нарса талаб қиламиз. Бироқ жамият ҳам ўз навбатда устоз олдидаги қарз ва мажбуриятларини муносиб баҳармоғи лозим.

Давлатимиз томонидан педагогларга яратилган ижтимоий қафолатлар, ойлик маошларнинг босқичма-босқич оширилиши, замонавий ўқув шароитларининг барпо этилиши ва муаллим шаънини қонун йўли билан ҳимоя қилиш чоралари ана шундай юксак эътибор ва масъулият ифодашидир. Лекин бу эътибор фақат ҳуқуқий меъёрлар доирасида чекланиб

қолмаслиги керак. Оила, ота-она ва бутун жамоатчилик устозларни эъзозлаши шарт. Фарзанди ҳузурида муаллимни камситган ёки уни обрўсизлантирган ота-она аслида ўз боласининг келажагига болта урган бўлади. Зеро, муаллимни ҳурмат қилмаган бола ҳеч қачон илм ва маърифатни ҳам қадрламайди.

Шу билан бирга, устозларнинг ўзлари ҳам муаллимлик шаъни ва нуфузини ҳақиқатан юксак сақламоғи лозим. Обрў-эътибор буйруқ билан берилмайди; у ҳалол меҳнат, теран билим, юксак одоб ва шахсий намуна билан қўлга киритилади.

ПРОФЕССОР-ЎҚИТУВЧИ: БИЛИМ ВА ТАФАККУР ЕТАКЧИСИ

Олий таълим муассасаларида фаолият юритаётган ҳамкасбларим хусусида алоҳида тўхталмоқчиман. Бугунги кунда олий ўқув юрти профессори ёки доценти бир вақтнинг ўзида учта улкан вазифани баҳармоқда: у муҳир ўқитувчи, изланувчан тадқиқотчи ва маънавий йўлбошчидир.

Олий таълим тизимида янги стандартлар, кредит-модуль тизими, халқаро ҳамкорлик ва хорижий университетлар билан қўшма таълим дастурлари кенг йўлга қўйилмоқда. Бу ҳолат ҳар бир профессор-ўқитувчидан юқори даражадаги касбий маҳоратни, чет тилларни мукаммал билишни ҳамда глобал илмий ҳамжамият билан фаол алоқада бўлишни тақозо этмоқда. Аммо бу жараёнда энг асосий мезон таълим сифатидир. Шунчаки ҳисобот учун ёзилган мақолалар эмас, балки соҳа ривожига ҳисса қўшадиган ҳақиқий илмий янгиликлар; қуруқ маъруза эмас, балки талабанинг тафаккурини чархлайдиган эркин мунозаралар; рейтинг кетидан қувиш эмас, балки илм олдидаги юксак ҳалоллик энг устувор вазифа бўлмоғи лозим.

Яна бир муҳим йўналиш — бу илмий раҳбарликдир. Ёш тадқиқотчини илм йўлига бошлаш, унга чин маънода йўлчи юлдуз бўлиш, ҳалол ва қатъиятли бўлишни ўргатиш катта маънавий масъулиятдир. Маҳоратли устоз қўлида қамол топан шогирд эртага янги илмий авлодни тарбиялайди. Чунки илм мактаблари айнан мана шундай ворисийлик анъаналари асосида бардавом яшайди.

Мухтасар айтганда, бугунги муаллим чуқур билимли, кенг фикрловчи, нотиклик санъатини эгаллаган, тушуниш ва тушунтири олиш маҳоратига эга, илгор технологияларни ўзлаштирган, шу билан бирга миллий қадриятларга содиқ ва шахсий ибрат билан атрофдагиларга йўл кўрсата оладиган қиммат инсондир. Бу — катта талаб. Бироқ муаллимлик касби азалдан ана шундай юксак шарафли йўл бўлиб келган: у оддий вазифа эмас, балки муқаддас бурч ва шарафли миссиядир.

Президентимиз таъкидлаганларидек, таълимга ва муаллимга қаратилган эътибор — бу эртанги келажакка қўйилган энг ишончли сармоядир. Ушбу сармоя ўз мевасини бериши учун ҳар биримиз — устоз ҳам, олим ҳам, ота-она ва бутун жамият ҳам ўз ўрнида юксак масъулиятни чуқур ҳис этмоғимиз лозим.

1 октябрь байрами муносабати билан барча азиз устоз ва мураббийларга мустаҳкам соғлиқ, оилавий хотиржамлик ва шарафли фаолиятларида улкан зафарлар тилайман. Сизнинг машаққатли меҳнатингиз Ватан келажагининг пойдеворидир. Сиз камолга етказган ҳар бир шогирд Янги Ўзбекистон қасрининг мустаҳкам гиштидир.

Устоз миллатнинг виждони, маърифат машъалидир. Ушбу машъал ҳеч қачон сўнмасин!

Раҳимбой ЖУМАНИЕЗОВ,
педагогика фанлари доктори, профессор,
Тошкент ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаш муҳандислари институтининг
Миллий тадқиқот университети ректорининг
ахборот сисёмати масалалари бўйича
маслаҳатчиси, матбуот котиби.

УЮШМА ФАОЛИЯТИДАН

“ЗАКОВАТ” МАЙДОНИДА – ИЖОДКОРЛАР

Наманган шаҳридаги “Ёшлар маркази”да журналистлар, ахборот хизматлари раҳбарлари, ёшлар ва фахрийлар иштирокида “Заковат” интеллектуал ўйини ўтказилди.

Тадбирда иштирокчилар билим ва дунёқарашини синовдан ўтказиб, қизгин ва мurosасиз кечган баҳслар орқали ўзаро тажриба ва фикр алмашдилар. Беллашув якунида ғолиб ва совриндор жамоалар муносиб тақдирланди.

Шунингдек, тадбир доирасида Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси аъзолигига қабул қилинган бир гуруҳ ижодкорларга аъзолик гувоҳномалари тантанали равишда топширилди.

ЯНГИ АГРО-ЭКОТУРИЗМ МАСКАНИГА ПРЕСС-ТУР

Навоий вилояти ҳокимлиги Ахборот хизмати ҳамда Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Навоий вилояти бўлими ҳамкорлигида кунчи кеча Кармана туманидаги “Malik KARVON Family Park” мажмуасига пресс-тур ташкил этилди.

Унда оммавий ахборот воситалари вакиллари янги туризм масканининг фаолияти, яратилган шароитлар ҳамда агро-экотуризм йўналишидаги имкониятлар билан яқиндан танишдилар.

Тадбир доирасида журналистлар иштирокида матбуот анжумани ҳам бўлиб ўтди.

ХУСАН ЭРМАТОВ МАҲОРАТ МАКТАБИ ИШ БОШЛАДИ

Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Тошкент шаҳар бўлими қошида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, сенатор Хусан Эрматовнинг “Маҳорат мактаби” ўз фаолиятини бошлади.

Шу йил 25 сентябрь кунин мактабнинг илк машғулотини бўлиб ўтди. Унда журналистика соҳасига меҳри баяндал талабалар, ёш журналистлар ва соҳа вакиллари иштирок этди.

Илк дарсда устоз журналист Хусан Эрматов ёшлар билан кўп йиллик касбий тажрибаси, журналистика сир-асрорлари ва амалий фаолиятда муҳим бўлган жиҳатлар ҳақида фикр алмашди. Машғулотларда назария билан бир қаторда ахборот тўплаш, интервью олиш, журналистик материал тайёрлаш, матн устида ишлаш ва замонавий медиа воситаларидадан фойдаланиш каби амалий кўникмаларга эътибор қаратилди.

ХўЖАНДА ФАРҒОНА ТИНЧЛИК ФОРУМИ БЎЛИБ ЎТДИ

Тожикистон Республикасининг Хўжанд шаҳрида бўлиб ўтган анжуманда халқаро ташкилотлар, таҳлил марказлари ва фуқаролик жамияти институтини вакиллари, Фарғона, Сўғд, Боткент вилоятлари раҳбарлари, шунингдек, Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси раиси Шухрат Орипов ҳам иштирок этди.

Форумдан қўзланган бош мақсад — Фарғона водийсида (Ўзбекистон, Тожикистон ва Қирғизистон ўртасида) тинчлик, ўзаро ишонч ва барқарорлиқни мустаҳкамлаш, чегарадош ҳудудларнинг тўғридан-тўғри ҳамкорлигини кенгайтириш ҳамда очик экспертлик ва жамоатчилик мулоқоти учун доимий халқаро майдон яратишдир.

Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси Ахборот хизмати.

ПРЕМЬЕРА

ҲАЁТНИНГ ЎЗИ ЭНГ КАТТА МАКТАБ

2026 йил 24 сентябрь кунин Ўзбекистон Миллий кино санъати саройида “Дарс” фильмининг тантанали намоишини бўлиб ўтди.

Инсон улғайгани сари англайдиган ҳақиқатлардан бири шунки, ҳаётнинг ўзи энг катта мактаб, унинг ҳар бир кунин эса навбатдаги дарсдир. “Дарс” бадийий фильми ана шу оддий, аммо теран ҳақиқатни катта экранга олиб чиқди.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Администрацияси ҳузуридаги Оммавий ахборот воситалари учун контент тайёрлаш маркази ва “Ma’no silepta” ҳамкорлигида суратга олинган ушбу картина 1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар кунин муносабати билан ишланган. Унда устоз-шогирд муносабатлари, китобхонлик, таълим-тарбия, инсонийлик ҳамда маънавий қамолот каби мавзулар қаламга олинган. Бироқ “Дарс”ни фақат муаллим ҳақида ҳикоя қилувчи асар сифатида қабул қилиш унинг мазмун кўламини торайтиради.

Картина марказидаги Ойқиз образини орқали бир қизнинг ҳаётини синовлари, хатолари, изланишлари ва аста-секин улғайиб-ўзгариш ҳикоя қилинади. У шунчаки воқеалар ривожини четдан кузатиб борадиган қаҳармон эмас: томошабин у билан бирга қамол топади. Мутлола, ҳаётини тажриба ва устознинг йўл-йўригини туфайли Ойқизнинг дунёқарашини шаклланиб, у мустақил фикрлайдиган ҳамда ўз танловлари учун масъулиятни ҳис эта оладиган шахсга айланади.

Фильмда китоб тутган ўрин ҳам алоҳида аҳамиятга эга. Тежвор ахборотлар, қисқа видеолар ва бир лаҳзалик таассуротлар ҳукмрон бўлган бугунги муҳитда мутлола инсон тафаккурини чархловчи муҳим восита сифатида яна бир бор ёдга олинади. “Дарс” китобини шунчаки мутлола манбаи эмас, балки инсоннинг ички оламига таъсир кўрсатадиган, унинг қарашларини ижобий томонга йўналтирадиган куч сифатида талқин этади. Зеро, Ойқиздаги ўзгариш ҳам, аввало, таълим шароити таъсиридан эмас, фикрлаш тарзининг янгила-нишидан бошланади.

Картинадаги Ҳанифа ҳола образини эса устозлик моҳиятига бошқа бир нуқтадан назар ташлаш имконини беради. Яхши устоз фақат билим улаштиш билан чекланмайди. У баъзан инсоннинг ўзи ҳам пайкамаган яширин имкониятларини илғайди, хатосини англашга қўмақлашади, адашганда тўғри йўл кўрсатади. Баъзан эса биргина сўзи билан инсон тақдирининг йўналишини белгилаб беради. Шу жиҳатдан оғланда, Ҳанифа ҳола ва Ойқиз ўртасидаги муносабат фильмининг асосий маънавий ўзагини ташкил этади.

Сценарий муаллифлари Мадина Йўлдошева ва Шоҳрух Нейматов, сахналаштирувчи режиссёр Отабек Йўлдошев, постановкачи оператор Давлат Уро-залиев, постановкачи расм Темури Мурмухаммедов ҳамда монтаж устаси Нурилла Анаваровдан иборат ижодий гуруҳ “Дарс”нинг муваффақиятини таъсирга олинишини таъминлаган. Картинада Мавлуда Ҳимматова, Малика Ибрагимова, Лола Элтоева, Толиб Мўминов, Аббос Баҳодиров, Санжар Намозов, Умид Узоқов, Шоҳрух Ҳамдамов сингари маҳоратли актёрлар жамоаси роль ижро этган.

Эҳтимом, намоиш якунида ҳар бир томошабиннинг кўнглидан кечадиган энг муҳим савол ҳам шундир: ҳаёт бизга қанчадан-қанча дарс берди-но, биз уларнинг қанчасини чин маънода ўзлаштира олдик?

Фарангиз АБРУЕВА,
“Hurriyat” муҳбири.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ — БИРЛИГИМИЗ ВА ЮКСАЛИШИМИЗ ГАРОВИ

1-6

1-6

Бугунги кунда ана шу бебаҳо тарихий мерос замонавий Ўзбекистоннинг бош тамойили — миллатлараро тотувлик сиёсатининг мустақхам пойдеворига айланган. Шу билан бирга, давлатимиз раҳбари ўз табригида яна бир бутун халқимизни чин қалбдан му-боракбод этиб, кўп миллатли жамиятимизда ҳукм сураёт-ган тинчлик ва осойишталикнинг, миллатлар ва динлараро дўстлик, бағрикенглик ҳамда ҳамжиҳатликнинг мамлакатими-миз учун нақадар бебаҳо аҳамиятга эга эканини таъкид-лади. Умуммиллий бирдамлик ва миллатлараро тотув-ликини мустақхамлаш Ўзбекистон тараққиётининг муҳим омили сифатида алоҳида қайд этилди.

Шунингдек, юртимизда 130 дан зиёд миллат ва элат, 16 та диний конфессия вакиллари бир оила фарзандларидек аҳил яшаб, мамлакат равнақига муносиб ҳисса қўшаётгани юксак қадрланди. Кейинги йилларда “Бизнинг кучимиз — бирлик ва ҳамжиҳатликда” деган эзгу ғоя асосида миллат-лараро тотувлик ва бағрикенгликнинг ўзига хос ибратли мо-дели яратилгани таъкидланди, бу борада қабул қилинган 10 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат, жумладан, Миллатлараро муносабатлар соҳасида давлат сиёсати концепцияси му-ҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилаётгани айтиб ўтилди.

Мамлакатимиз раҳбари илгари сураётган инсонпарвар ғоялар замирида халқимизнинг мустақхам бирлиги, тинч-осойишта ҳаёти ва фаровон келажаги мукассам. Прези-дентимиз ўз чиқишларида халқимизни доимо ҳамжиҳат-ликка, бунёдкорлик ва эзгу ишларга даъват этиб, мамлакат тараққиётининг асосий омили сифатида жамият бирлигини белгилаб келмоқда. Бу борадаги энг ёрқин тамойил — “Ўз-бекистон — умумий уйимиз” деган улғувор ғоядир.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 8-модда-сида қайд этилганидек, “Ўзбекистон халқини миллатидан қатъи назар, Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари ташкил этади”.

Айни шу конституциявий норманинг амалдаги ёрқин ифодасини давлатимиз раҳбарининг 2026 йил 21 март куни Наврўз байрами муносабати билан халқимизга йўллаган табригида давлатимиз раҳбари: “Бугунги ғоят таҳликали замоннинг ўзи барчамиздан жамиятимиздаги тинчлик ва барқарорлик, миллатлар ва диний конфессиялар ўртаси-даги дўстлик ва тотувлик муҳитини янада қадрлаб ялашни талаб этмоқда. Ҳеч қачон унутмайлик, миллий бирлик ва ҳамжиҳатлик — бизнинг бебаҳо бойлигимиз, барча ютук ва ғалабаларимизнинг мустақхам асосидир”, — деб алоҳида таъкидлади. Мазкур ҳаётий ҳақиқатлар бугунги конферен-ция мавзуси нақадар долзарб ва мамлакатимиз келажаги учун нечоғлиқ муҳим эканини яна бир бор исботлайди.

Ушбу даъватлар бугунги кунда нафақат ички сиёсатда, балки халқаро майдонда ҳам ўзининг муносиб ўнгирифини топмоқда. Хусусан, 2022 йилнинг сентябрь ойда Самарқанд шах-рида бўлиб ўтган Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти самми-тида Президентимиз томонидан илгари сурилган “Самар-қанд бирдамлик ташаббуси” бу йўналишдаги тарихий қа-дам бўлди. Ташаббуснинг бош мақсади давлатлар ва халқларнинг бугунги кунда иштибоқи учун умумий масъулиятни чуқур англаш, очик ва конструктив мулоқотга тайёр барча томонларни глобал ҳамкорликка кенг жалб этишдан иборат.

Янги Ўзбекистонда миллий бирлик ва бағрикенглик сиё-сатининг навбатдаги манتيқий давоми сифатида 2025 йил февраль ойда Президент томонидан “Виждон эркинли-гини таъминлаш ва дин соҳасидаги давлат сиёсати кон-цепцияси” тасдиқланди. Мазкур тарихий ҳужжат кўп мил-латли ва кўп конфессияли мамлакатимизда демократия, эркинлик, ижтимоий адолат ҳамда ўзаро ҳурмат тамойил-ларига асосланган барқарор ижтимоий муҳитни мустақ-камлашга хизмат қилади.

Юртбошимиз ташаббусининг амалий ифодаларидан яна бири — ҳудудларда “Умуммиллий бирдамлик боғла-ри”нинг ташкил этилишидир. Вазирлар Маҳкамасининг 2025 йил 17 апрелдаги қарори билан 2025-2030 йилларда мамлакат бўйлаб истироҳат боғларини босқичма-босқич барпо этиш дастури тасдиқланган. Ушбу боғлар аҳоли, ай-ниқса, болалар ва ёшларнинг маданий ҳордиқ чиқаришига хизмат қилиш билан бирга, уларни миллий қадриятлар, ва-танпарварлик ва бағрикенглик руҳида тарбияловчи муҳим масканларга айланмоқда.

“Умуммиллий бирдамлик” тушунчаси бугун Янги Ўзбе-кистон тарақиёт стратегиясининг таянч ғояларидан би-рига айланди. “Ўзбекистон — 2030” стратегиясида ҳам халқ хизматидаги давлат бошқарувини йўлга қўйиш, жа-моатчилик назорати ва ижтимоий шерикликини ривожлан-тириш алоҳида устувор йўналиш сифатида белгиланган. Зеро, кўп миллатли ва кўп конфессияли жамиятда барқа-рор тараққиётга фақат ўзаро ҳурмат, ишонч ва ҳамжиҳат-ли орқали эриштиш мумкин. Шу нуктаи назардан, бугунги конференция мавзуси нафақат долзарб, балки давлатимиз истиқболи учун стратегик аҳамият касб этади.

УМУММИЛЛИЙ БИРДАМЛИКНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар жараёнида жамиятни жишлаштириш, миллат-лараро тотувлик ва бағрикенглик муҳитини мустақхамлаш устувор вазифалардан бири ҳисобланади. Бу борада, энг аввало, 2023 йилда умумхалқ референдуми орқали қабул қилинган янги тахрирдаги Конституцияда давлат қурили-шининг стратегик мақсади — суверен, демократик, ҳуқу-қий, ижтимоий ва дунёвий давлат барпо этиш экани мус-тақхамланди; ижтимоий адолат ва бирдамлик тамойил-лари конституциявий макомга кўтарилди. Шунингдек, илк бор фуқаролик жамияти институтларига бағишланган ало-ҳида боб киритилиб, улар мустақил конституциявий инсти-тут сифатида эътироф этилди. Бош қомусимизда давлат-нинг барча халқлар тили, урф-одат ва аъъаналарини ҳур-мат қилиш мажбурияти қатъий белгилаб қўйилди.

Бугунги кунга қадар соҳага оид 40 дан зиёд қонун, фар-мон ва қарорлар қабул қилиниб, ирқий ва миллий камси-тишга қарши ҳуқуқий қафолатлар сезиларли даражада қу-

тайтирилди.

Маълумки, 2026 йилнинг январь-февраль ойларида мустақиллик йилларидаги илк тўлиқ ва рақамлаштирилган аҳолини рўйхатга олиш тадбири амалга оширилди. Мазкур жараён 1989 йилдан буйён — яъни сўнгги 37 йил ичида — ўтказилган аҳолини биринчи рақамли рўйхатга олиш бў-либ, унинг дастлабки натижаларига кўра, мамлакатимиз аҳолиси илк бор 39 миллион нафардан ошди. Бу мустақил-лик йилларида аҳоли сони деярли икки бараварга кўпайга-нини кўрсатади. Аҳолининг этник таркиби эса юртимиздаги кўп миллатлилик муҳитининг ўзига хос кўринишини намоён этади: бугунги кунда Ўзбекистонда 130 дан ортқ миллат ва элат вакиллари тотув, аҳил яшаб, биргалиқда меҳнат қилмоқда. Хусусан, аҳолининг 89,4 фоизини ўзбеклар, 3,3 фоизини тожиклар, 2,2 фоизини қорақалпоқлар, 1,8 фои-зини қозоқлар, 1,6 фоизини руслар, 0,6 фоизини қирғизлар, 0,5 фоизини туркманлар ва 0,8 фоизини бошқа миллат ва-киллари ташкил этади.

Ушбу рақамлар ортида ҳар бир инсоннинг ўз тили, ма-данияти ва аъъаналарини эркин асраб-авайлаш ҳуқуқи қа-фоллангани мукассамдир.

УМУММИЛЛИЙ БИРДАМЛИКНИНГ ИНСТИТУЦИОНАЛ МЕХАНИЗМЛАРИ

Мамлакатимизда миллатлараро ҳамжиҳатлиқни таъ-минлашга хизмат қилувчи институционал инфратузилма қўлами ҳам йилдан-йилга кенгаймоқда.

2025 йилда Миллатлараро муносабатлар ва хориждаги ватандошлар масалалари қўмитаси қайта ташкил этилди, шунингдек, “Ватандошлар” жамоат фонди таъсис қилинди. 2024 йилда меҳнат миграциясини тартибга солувчи, фу-қароларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи ҳамда ҳусусий бандлик агентликлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи Миграция агентлиги фаолияти қайтадан йўлга қўйилди.

Шу билан бирга, маҳаллий ҳокимликлар ҳузурдаги мавжуд кенгашлар “Умуммиллий бирдамлик ва ҳамжи-ҳатлиқни таъминлаш бўйича жамоат кенгашлари” сифа-тида қайта номланиб, улар миллатлараро тотувлиқни мус-тақхамлашда маслаҳат органи вазифасини бажариб кел-моқда.

Бундан ташқари, барча ҳудудларда ташкил этил-ган “Дўстлик уйлари” миллатлараро алоқаларни мустақ-камлаш ва маданий ҳамкорлиқни ривожлантиришда му-ҳим ўрин тутмоқда.

УМУММИЛЛИЙ БИРДАМЛИК: ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ

Бугунги кунда Ўзбекистонда 157 та миллий маданият марказ фаолият юритмоқда ва улар хориждаги 98 та ва-тандошлар жамияти билан яқин ҳамкорлик ўрнатган. Те-лерадиоэшитиришлар 12 та тилда, матбуот нашрлари 14 та тилда олиб боришмоқда, умумтаълим мактабларида эса ўқитиш 7 та тилда йўлга қўйилган. “Келажақ соати” таъ-лим ташаббуси доирасидаги ҳафталик машғулотлар билан 11,8 миллион ўқувчи қамраб олинди. Алоҳида таъкидлаш жоизки, ижтимоий жиҳатдан ҳимояга муҳтож қатламларга қаратилаётган эътибор ҳам изчил қўнайтирилмоқда: 16 минг 317 нафар лўли миллатига мансуб болалар мажбу-рий таълимга жалб этилди, юртимиздан бошлана топган 157 нафар афғонистонлик фуқарога касб-ҳунар ўрганиш ва тадбиркорлик фаолиятини бошлашда кўмак берилди, 42 нафар фаластинлик бола эса таълим тизимига тўлиқ интеграция қилинди. Ҳозирги вақтда давлат хизматида 35 та миллатга мансуб қарийб 5 минг нафар кадр фаолият юритмоқда, парламент депутатларининг 12,7 фоизи эса нотитул миллат вакилларидир.

УМУММИЛЛИЙ БИРДАМЛИК ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИ

Алоҳида таъкидлаш лозимки, фуқаролик жамияти ин-ститутлари умуммиллий бирдамлиқни мустақхамлаш бора-сидаги ислохотларнинг энг яқин ҳамкорига айланди. Мам-лакатимизда таълим, соғлиқни сақлаш, маданият ва бошқа соҳаларда қарийб 10 мингта нодавлат нотижорат ташки-лоти эркин фаолият кўрсатмоқда. Уларда 70 мингта яқин фуқаро меҳнат қилмоқда. Жумладан, ногиронлиги бўл-ган шахслар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш йўналишида 652 та, ёшлар соҳасида 650 та, ҳуқуқий-демократик институт-ларни ривожлантириш йўналишида 839 та, маданият, та-рих ва маърифат соҳасида 564 та ННТ фаолият олиб бор-моқда. Нодавлат нотижорат ташкилотларининг тадбир-лар ўтказишида адлия органларидан руҳсат олиш тартиби бекор қилиниб, хабарнома тизими жорий этилгани ҳамда уларнинг ҳар йили қабул қилинадиган давлат дастурлари-нинг 350 та банд ибродига бевосита иштирок этаётгани — фуқаролик жамиятига кўрсатилаётган юксак ишончнинг амалий тасдиғидир.

УМУММИЛЛИЙ БИРДАМЛИК: МОНИТОРИНГ ВА БАҲОЛАШ АСОСЛАРИ

Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ мазкур жараён-ларда фуқаролик жамияти институтлари билан яқин ҳам-корликда иш олиб бормоқда. Хусусан, Ўзбекистоннинг ин-сон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро мажбуриятлари доира-сида тайёрланадиган даврий маърузалар ҳамда миллий ҳаракатлар режалари лойиҳаларини ишлаб чиқишга жа-моатчилик вакиллари фаол жалб этилмоқда. Бугунги кунга қадар БМТнинг тегишли кенгашлари ва шартномавий қў-миталарига 50 дан ортққ миллий маъруза тақдим этилди, уларнинг тавсиялари асосида эса 7 та миллий ҳаракатлар режаси ишлаб чиқилиб, ҳаёtgа татбиқ этилмоқда. Биргина 2024-2026 йилларда марказ фуқаролик жамияти инсти-тутлари билан ҳамкорликда 15 та тадбир, жумладан, БМТнинг бир қатор конвенциялари ижроси юзасидан мустақил мо-ниторинглари ташкил этди.

УМУММИЛЛИЙ БИРДАМЛИК ВА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

Халқаро миқёсда ҳам мамлакатимизнинг бу борадаги саъй-ҳаракатлари муносиб эътироф этилмоқда. Жорий йилнинг апрель ойда Женевада БМТнинг Ирқий камси-тишни тугатиш қўмитасининг 117-сессиясида Ўзбекистон-нинг 13-14-даврий ҳисоботи кўриб чиқилди. Мазкур ҳисо-бот 40 дан зиёд давлат органи ва фуқаролик жамияти ин-ститутининг бевосита иштирокида тайёрланди.

Қўмита аъзолари Ўзбекистон ҳисоботи юқори касбий маҳорат ва очиклик руҳида тақдим этилганини эътироф этиб, мамлакатда кейинги йилларда амалга оширилган ислохотларни, хусусан, фуқароларнинг ирқий, миллий ва

диний мансублигидан қатъи назар тенг ҳуқуқларини таъ-минлаш, заиф қатламларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш, шунингдек, тил, маданият ва таълим соҳасидаги кўпмил-латлилик сиёсатини ижобий баҳолади.

Шунингдек, Қўмита аъзолари томонидан Ўзбекистон-нинг Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий стратегияси доира-сида ва фуқаролик жамияти институтлари билан алоқа-ларни мустақхамлаш йўналишида эришилган натижалар алоҳида таъкидланди.

Муҳокамалар якунида Ўзбекистон учун бир қатор ама-лий тавсиялар илгари сурилди. Жумладан, аҳолининг барча қатламлари, хусусан, эҳтиёжманд оилалар ва турли миллат вакилларининг ижтимоий ҳимоясини янада кучай-тириш, суд-ҳуқуқ тизимида тенглик принципини мустақ-камлаш ҳамда оммавий ахборот воситаларида ирқий ва миллий тенглик мавзусидаги таълим-тарғибот ишларини кенгайтириш бўйича тақлифлар билдирилди.

Бу эса мамлакатимизнинг БМТ ва унинг ихтисослашган тузилмалари билан очик, ишончли ҳамда самарали ше-риқликка тайёрлигини яққол намоён этади. Ўзбекистоннинг мазкур сессиядаги фаол иштироки халқаро майдонда дав-латимизнинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги нуфузини оши-риш, ислохотларни халқаро стандартлар асосида давом эттириш муҳимлигини яна бир бор тасдиқлади. Ҳукумат ва фуқаролик жамиятининг биргалиқдаги саъй-ҳаракат-лари юрtda тинчлик, барқарорлик ва бағрикенгликни мус-тақхамлашга хизмат қилмоқда. Бундай халқаро баҳолар ва тавсиялар эса давлатимизнинг истиқболдаги инсон ҳуқуқ-лари сиёсатини янада такомиллаштириш учун пухта замин яратади.

Халқаро мажбуриятларнинг ижроси ва инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ислохотлар самарадорлигини ўрганиш мақса-дида мамлакатимизга бир қатор нуфузли халқаро эксперт-лар ташриф буюрди. Жумладан, БМТнинг икки нафар бош комиссари, тўрт нафар махсус маърузачиси ҳамда Ев-ропада ҳаёфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХҲТ) Миллий омиликлари ишлари бўйича олий комиссари Ўз-бекистондаги ислохотларни ўрганиб, уларга юқори баҳо берди.

Таъкидлаш керакики, Барқарор ривожланиш мақсадла-рининг 169 та вазифасидан 92 фоизи бевосита инсон ҳу-қуқлари билан чамбарчас боғлиқ ҳолда амалга оширил-моқда.

Бу ўринда давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг халқаро майдондаги ташаббускор фаолиятини алоҳида кўрсатиб ўтиш ўринлидир. Президентимиз БМТ Бош Ас-самблеясининг 72-, 75-, 76-, 78- ва 80-сессияларига, шу-нингдек, БМТнинг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашнинг 46-сессиясида иштирок этиб, жаҳон миёнбаридан 100 дан зиёд ташаббусни илгари сурди. Бу ташаббуслар халқаро ва минтақавий ҳавфсизлик, таълим, маънавият, экология, туризм ҳамда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш каби муҳим йўналишларни қамраб олган.

Мазкур глобал ташаббуслар самараси ўлароқ, ўт-ган давр мубайнида минтақавий барқарорлиқни мустақ-камлаш, миллатлараро тотувлик муҳитини таъминлаш ҳамда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини қафолатлашга қа-ратилган қатор салмоқли натижаларга эришилди. Жумла-дан, Президентимиз ташаббуси билан шу кунга қадар БМТ Бош Ассамблеясининг 15 та резолюцияси қабул қилинди ва уларнинг асарияти Марказий Осиё минтақасига таал-луқлидир. Жорий йилнинг 24 июль куни БМТ Бош Ассамб-леяси томонидан Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси асосида ишлаб чиқилган “Ижтимоий ривожла-нишни жадаллаштиришда парламентларнинг ролини ку-चाйтириш тўғрисида”ги резолюциянинг қабул қилиниши ҳам ушбу тизимли саъй-ҳаракатларнинг давоми бўлди.

Таъки сиёсатдаги ютуқлар билан бир қаторда, миллий ҳамжиҳатлик муҳити жамиятнинг ички ҳаётида ҳам ўз ифо-дасини топмоқда. “Ижтимоий фикр” республика жамоат-чилик фикрини ўрганиш маркази маълумотларига кўра, сўровда қатнашган респондентларнинг 90 фоизи юрти-миздаги миллатлараро муносабатлар ҳолатини ижобий баҳолаган. Жорий йилнинг ўзида 23-30 июль кунлари ўтка-зилган “Дўстлик” фестивали ва “Бағрикенглик ҳафталиги” каби оммавий тадбирларда 700 мингдан зиёд киши ишти-рок этиб, маданиятлараро мулоқотни янада жонлантирди.

Эришилган муваффақиятлар билан бир қаторда, очик ва конструктив муҳокамага муҳтож бўлган қатор вазифа-лар ҳам долзарблигини йўқотгани йўқ. Хусусан, минтақа-даги миграция жараёнлари ҳамда кўчирилган шахсларни жамиятга тўлақонли интеграция қилиш, Оролбўйи минта-қасидаги экологик инқирознинг аҳоли турмуш тарзига сал-бий таъсирини юмшатиш, шунингдек, давлат хизматчилар-ининг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ҳуқуқий саводхонлиги ва малакасини тизимли ошириб бориш талаб этилади.

Бугун жаҳоннинг турли нукталарида миллий ва диний низолар авж олаётган таҳликали даврда мамлакатимиз раҳбари белгилаб берган устувор вазифалар янада му-ҳим аҳамият касб этмоқда. Президентимиз таъкидлаган-дек: “Дунёнинг турли минтақаларида миллий ва диний асосда турли низолар давом этаётган ҳозирги ўта таҳли-кали шароитда ягона Ўзбекистон ғояси асосида энг катта бойлигимиз — юртимиздаги осойишталик ва барқарорлик, ўзаро ҳурмат ва тотувлик муҳитини янада мустақхамлаш, ёшларни миллий ва умуминсоний қадриятлар, билим-маъ-рифат, касб-ҳунарлар эгаси этиб тарбиялаш, инклизивлик тамойилларини чуқурлаштириш борасидаги ишларимизни келгусида ҳам изчил давом эттирамиз”. Бу стратегик вазифа-лар умуммиллий бирдамлик ғояси рўёбида мустақхам таянч вазифасини ўтади.

Бугунги синовлар ва глобал таҳдидлар шароитида бир-дамлик ҳамда аҳиллик ҳар қачонгидан ҳам зарурдир. Бу борада буюқ мутафаккир Алишер Навоийнинг асрлар оша ўз қадрини йўқотмай келаётган машҳур байти ёдга тушади:

*Олам аҳли, билингузким, иш эмас душманлиғ,
Ёр ўлуғу бир-бирингузгаким, эрур ёрлиғ иш.*

Ҳазрат Навоий башариятни низо ва душманликдан ти-йиллиб, бир-бирига суянч бўлишга, аҳиллик ва ҳамжиҳат-ликда умр кечирishга ундайди. Зеро, фақатгина яқдил бир-дамлик ҳақиқий тараққиёт ва осойишталиқни таъминлашга қодир.

Дарҳақиқат, бугун мамлакатимизда қарор топган мил-латлараро тотувлик ва бағрикенглик — нафақат аждод-лардан мерос қолган улўғ қадрият, балки давлатимизни келажақ сари дадил етакловчи стратегик салоҳиятимиз-дир. Мазкур улкан бойлиқни асраб-авайлаш ҳамда дўст-лик ришталарини янада мустақхамлаш барчамизнинг му-қаддас бурчимиз ҳисобланади.

ЯНГИ НАШР

Ёшлиқда қўлга тушган китобни ютоқиб ўқийверар эканмиз-у, ёш улғайгач, ўйлаб, танлаб мутлолаага киришар экан одам. Мен яқинда шундай бир асарни ўқиб чиқдимки, у етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган ҳар бир китобхоннинг дилини равшан қилади.

“Jadid” газетасида йўлга қўйилган “Jadid kutubxonasi” руқни остида “ТИЛДА, ФИКРДА, ИШДА БИРЛИК!” (2-китоб) номли тўпламни мутлола қилиш давомида кўнглимдан “Бу китоб — миллатимиз фидойиларининг китоби, қалб кўзгуси” деган фикр сира кетмади. Номига муносиб ушбу тўпламга киритилган мақола, очерк ва эсселар йил давомида “Jadid” газетасида нашр этилган бўлиб, уларда халқимизнинг адабиёт, санъати, маданияти, тарихи, бугуни ва келажаги теран акс этган.

ЖАДИДОНА ОДИМ

Мен тўпламни ички ҳаяжон, ру-ҳий қониқиш, миллатимиз оидин-лари билан фахрланиш, ғурур ва ифтихор туйғуларига ғарқ бўлган ҳолда ўқиб чиқдим. Китобнинг илк саҳифаси Давлатимиз раҳбарининг “Туркистон қадидлик ҳаракатининг асосчиси, атоқли адиб ва жамоат арбоби, ношир ва педагог Маҳ-мудхўжа Бехбудий таваллудининг 150 йиллигини кенг ишончлаш тў-рисида”ги қарори билан бошланган. Бу — миллатимиз оидинлари бўл-ган жонқуяр жадидларимиз хотира-сига кўрсатилаётган юксак эҳтиром-нинг ёрқин ифодаси бўлди.

Китобда нафақат жадид бобола-римиз, балки кейинчалик миллати-миз равнақига муносиб ҳисса қўш-ган ва қўшаётган маърифатпарвар, миллатпарвар олимлар, адабиёт ва санъат намояндалари ҳақидаги мақолалар ҳам ўрин олган. Уларни ўқиб, ўзимиз билган ва билмаган қимматли маълумотлардан баҳра-манд бўламиз. Табиийки, бу битик-лар инсоннинг маъъан юъаши билан борасидаги эҳтиёжларини тўла-тў-қис қондиради, илм-маърифатга ун-дайд.

Уммон тубидаги дуру жавоҳир-лар каби илм-фан, маърифат ну-рлари ёлқинлашиб турган маънавият сарнамаси ҳақида, мемнича, ба-тафсил сўзлаш зарур. Дарҳақиқат, халқимизнинг бу юксак маънавий бойлигини асраш, замонавий илм-лар билан бойитиш, миллат шаъни ва нуфузи учун курашишни мақсад қилган жадидларимизнинг саъй-ҳа-ракатлари замирида ҳам шу мил-лат қайғуси ётар эди. Бас, шундай экан, улар ҳақида қанча ёзилса, ўр-ганилса ҳам ос.

Шу ўринда таниқли иқодкор, журналист Эшқобил Шукурнинг ма-қоласида келтирилган Шайх Саъ-дийнинг тўртлиги жадидлик ҳара-катининг асл мазмун-моҳиятини янада ёрқинроқ очиб беради:

*Сўйна лиммо-лим аламдир,
қайда малҳамдидан дарак,
Янги одам, янги олам*

қайтадан тузмоқ керак...

Демак, жадидларимизнинг мақ-сади халқимизнинг азалий орузула-рини рўёбга чиқариш бўлган. Аф-суски, ёвуз кучлар уларнинг йўлига ғов бўлишти, уларни ҳам жисман, ҳам маънан маҳв этишга уриништи. Лекин миллат оидинларининг қатъ-ияти, ўз мақсади ва халқига садо-қати тўғрйли улар тутган маёи сўн-мади, эзгу йўлни авлодлар давом эттириб келмоқда. Мазкур китоб ана шундай фидойиларнинг ша-рафли йўли, айни дамда аянчли қасмат ҳақида сўзлайди; ёш ав-лодни миллат шаъни, обрўси ва ғу-рури йўлидаги саъй-ҳаракатларда фаол бўлишга қорлайди.

Бу борада “Jadid” газетаси бош муҳаррири, Ўзбекистон халқ шоири Иқбол Мирзонинг Ўзбекистон Қаҳ-рамони, санъат арбоби ва мутар-

жим Иброҳим Ғафуров билан “Жа-дидлик энди ўлмайди”ган ҳаракатга айланди” мавзусидаги суҳбати айни мудида бўлган. Фикри ожизимизча, тўпламга киритилган барча мақо-саларнинг ўзақ ғояси худди шу суҳ-батдан бошлангандек таассурот уй-ғотади.

Зеро, унда жадидларнинг нима сабабдан бошларини кундага кў-йиб, бу оғир йўлни танлаганлари, мардларча қурбон бўлганларининг асл сабаблари бирма-бир очиб бе-рилгани, ҳар бир сиймо ҳақида муъ-табар маълумотлар асосида ҳикоя қилингани, шунингдек, уларнинг ишини давом эттирган замондош маърифатпарварларимиз тўғриси-даги қизилқарли тафсилотлар ҳеч бир ўқувчини бефарқ қолдирмас-лиги шубҳасиз.

Айниқса, ҳозирги кунда долзарб мавзуга айланган сунъий интеллект технологияларининг яратилиши, ҳаётимизга шиддат билан кириб келаётган бу феноменнинг ижобий жиҳатлари-ю хавотирли томонлари ҳақидаги мулоҳазаларни синчиклаб ўқиш ва мағзини қақиш давр талаби эканини англамасликнинг иложи йўқ.

Таъкидлаганимиздек, ушбу ки-тоб уммонни тубидаги жавоҳирлар бисёр, уларни биргина мақолада айтаиб тугатиш мушкул. Хусусан, ёш журналист, Отабек Бакиров ёзиб олган Ўзбекистон халқ артисти Эр-кин Комилловнинг саҳна дарғаси Шу-кур Бурҳонов ҳақидаги хотирала-рини ҳажжонсиз ўқиб бўлмайди!

Худди шунингдек, таниқли жур-налист Гулчехра Умарованинг атоқли ёзувчи Одил Ёқубов ҳақи-даги хотираларини ўқир экансиз, бу забардаст иқодкорнинг сурати-ю сийрати кўз ўнгингизда бор бўйича намоён бўлади.

Китобдан ўрин олган жадидла-римизнинг ҳаёти ва фаолияти, улар бошидан кечирган фожиаларга тўла ялдо кечаларини моҳирона тасвир-лаб, миллат оидинлари сиймосини ҳақиқат нури билан ёритган атоқли ад

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ТАЪЛИМ ТИЗИМИ: ТАҲЛИЛ ВА ХУЛОСАЛАР

ёхуд ўқитувчи тайёрлаш, педагогик маҳорат ва ўқитиш услубининг узилмас занжирини мустаҳкамлаш зарурати хусусида

Қишлоқ ҳўжалигида муваффақиятсиз чиққан тажрибани кейинги мавсумда қайта ўтказиш мумкин. Лабораториядаги синовни ҳам такрорлаш имкони бор. Таълимда эса боланинг бой берилган бай йиллини асло ортга қайтариб бўлмайди. Шу сабабли мактаб таълими ва педагог кадрлар тайёрлаш тизими узлуksиз тажрибалар майдониға айланиб қолмаслиги зарур.

Бу қиёс таълимда янгиликка ўрин йўқлигини аңглатмайди. Янгилик зарур, аммо у, энг аввало, аниқ муаммо, илмий гипотеза, чекланган синов майдони ва ҳолис мустақил баҳолашга таяниши керак. Қишлоқ ҳўжалигида янги нав ёки агротехнология натижа бермаса, тажриба лабораторияда, иссиқхонада ёхуд кейинги мавсумда такрорланмади. Мактаб ёшидаги бола эса ўқиган синфға, бой берган йилиға ва шахс сифатида шаклланишининг ўша ноёб босқичиға қайта олмайди. Миллионлаб ўқувчиларға табиқ этиладиган ҳар бир дастур, дарслик ва методика ана шу ортга қайтариб бўлмас вақт олдида масъулдир.

Бола ҳаётидаги ҳар бир таълим босқичи кейингиси учун пойдевор вазифасини ўтайди. Бошланғич синфда ўқиб тушуниш қўникмаси шакланмаса, юқори синфда мураккаб фанларни ўзлаштириш қийинлашади; ўқитувчи болада билиш ва ўрганиш иш-тиёқини уйғота олмаса, энг замонавий дарслик ҳам қутилган самарани бермайди. Демак, таълимдаги ҳар бир янгилиқнинг марказида дастур ёки расмий ҳисоботлардан олдин боланинг камолот манфаати туриши шарт.

Шунинг учун таълимдаги ислохотларнинг асл қиймати қабул қилинган ҳўжажатлар ёки ўтказилган тадбирлар сони билан эмас, балки боланинг билими, дунёқарashi ва ҳаётий имкониятларида юз берган ижобий ўзгаришлар билан ўлчанади. Таълимдаги маъмурий ҳатони тузатиш мумкин, аммо боланинг йўқотилган вақтини тиклаб бўлмайди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг: “Таълим ва тарбиянинг асоси, пойдевори бу — мактаб. Мактабни мактаб қиладиган куч эса ўқитувчилардир”, деган чўқур маъноли сўзлари масаланинг моҳиятини яққол очиб беради. Сўнги йилларда янги мактаб ва боғчалар барпо этилди, минглаб муассасалар янгиланди, таълим қамрови кенгайди, педагоглар меҳнатини рағбатлантириш ва уларнинг касбий ҳўқўқларини ҳиймоя қилиш механизмлари сезиларли даражада кучайтирилди. “Таълим тўғрисида”ги ва “Педагогнинг мақоми тўғрисида”ги қонунлар, 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси ҳамда 2022-2026 йилларға мўлжалланган Миллий дастур тизим учун мустаҳкам замин яратди. Эндиги ҳал қилувчи вазифа ана шу имкониятларни бевосита синфхонадаги сифатта, ўқитувчи маҳоратиға ва ўқувчи камолотиға айлантиришдан иборатдир.

Тасарруфдан натижагача

Мазкур ислохотларнинг мантиқий давоми сифатида 2025 йил 28 апрелда Президентимизнинг “Педагог кадрлар тайёрлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони қабул қилинди. Ўшбу ҳўжат педагог кадрлар тайёрлашни ягона ёндашув асосида янги сифат босқичиға кўтарish, таълим дастурларини халқаро тажриба неғизида трансформация қилиш, таълимда ўзгаришчи ҳамда илм-фан билан амалиёт уйғунлигини таъминлашға қаратилди. Ўн учта педагогика олийгоҳини Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги тизимиға ўтказиш олий таълим муассасасини унинг асосий буюртмачиси бўлишчи мактабға яқинлаштириш воситаси сифатида белгиланди. Моҳиятан Фармон шўнчаки идоравий тасарруфни алмаштирмади, балки мактаб, олий ўқув юрти ва педагогини ягона натижа занжирига боғлашни кўзлаган стратегик ҳўжат бўлди.

Давлатимиз раҳбари томонидан соҳани ривожлантириш ва янги босқичға олиб чиқиш учун мақсад, ҳўқўқий асос ва институционал имкониятлар белгилаб берилди. Эндилиқдаги асосий савол шўндай: Фармонда белгиланган вазифаларнинг ижро механизми қандай ишлайди ва амалий натижа мактаб синфхонасигача етиб бормиди?

Ўшбу Фармонда мазкур саволға жавоб берадиган механизмлар аниқ-тиниқ кўрсатиб ўтилган: мактаб дарсликлари ва методик қўлланмаларини олийгоҳ ўқув жараёниға интеграция қилиш, дастурларни мактаб эҳтиёжлари билан мувофиқлаштириш, 3-4-босқич талабалари учун “4+2” амалиётини йўлга қўйиш, “илмий муаммолар банки”ни шакллантириш, тадқиқотларни боғча ва мактаб муаммоларига йўналтириш ҳамда талабалар билимини ташқи диагностикадан ўтказиш. Фармонға кўра, Низомий номдаги Ўзбекистон миллий педагогика университети қайта ташкил этилди, педагогика институтлари янги тизимға ўтказилди, дуал таълим ва дастурларни янгилаш ишлари бошланди. Булар дастлабки мўҳим қадамлар бўлиб, энди уларнинг амалий ва институционал самарасини таъминлаш зарур.

Маълумки, ҳар қандай стратегик ҳўжатнинг тақдири уни ўқийдиган, моҳиятини теран аңглайдиган ва кундалик қарорларида касб эттирадиган масъул кадрларға бевосита боғлиқ. Иккочи Фармон бандини навбатдаги расмий топшириқ ёки бир марталик тадбир сифатида қабул қилса, институционал мақсад майдда чора-тадбирларға бўлиниб, сочилиб кетади. Уни яқлит натижа занжир сифатида аңлаган раҳбар эса ҳар бир вазифани ўқув режаси, педагогик амалиёт, битирувчи сифати ва мактабнинг ҳолис баҳоси билан боғлайди. Бу ерда икдроаги муаммолар кўп ҳолларда ресурс етишмовчилиги билан эмас, балки бошқарув тафаккури ва касбий масъулият даражаси билан белгиланади.

Бошқарув тафаккуридаги ана шўндай сифат ўзгариши, аввало, ҳисоботлардаги тадбирлар сонидан эришилган реал натижаға ўтишни талаб қилады. Таъ-

Таълим ва тарбиянинг асоси, пойдевори бу — мактаб. Мактабни мактаб қиладиган куч эса ўқитувчилардир.

Шавкат МИРЗИЁЕВ

лимға бағишланган халқаро форумлар, илмий-амалий конференциялар, кенгаш йигилишлари, давра суҳбатлари, хорижий стажировкалар ва қўшма дастурлар кўпаяётгани, албатта, қувонарли. Бироқ улардан қайси методика мактабға кириб борди? Қайси стажировка амалдаги ўқув режасини ижобий томонға ўзгартирди? Қайси илмий мулоқот ёш ўқитувчининг синфдаги биринчи дарсида акс этди? Агар халқаро фаоллик синфхонадаги сифат ўзгаришиға айланмас экан, ҳаракат билан натижа ўртасидаги боғловчи механизмларни танқидий қайта кўриб чиқишға тўғри келади. Муаммонинг асл илдиизи ташаббуслар сонида акс этмайди, балки уларни тўғри саралаш, миллий муҳитта мослаштириш ва амалиётчиға аниқ методика тарзида етказиб бериш қўникмасиға бориб тақалади.

Яна бир мўҳим жиҳатни очик аңглатишимиз керак: мактабдаги ҳақиқий ўзгариш янги атамалар ёки навбатдаги тақдиротлардан бошланмайди. У ўқитувчининг эрталаб синфға қандай тайёргарлик билан кириши, мавзунини қайси усулда тушунтириши, боланинг тушунмаган нуқтасини қандай аниқлаши ва натижани қай тарзда баҳолашидан бошланади. Демак, ҳар бир халқаро ёки миллий ташаббус олдида “Бу ўқитувчининг кундалик амалиётида нимани ўзгатиради?” деган мажбурий савол кўндаланг туриши керак.

Шу нуқтаи назардан, олий таълим даргоҳи ректорининг иш столиға мактабдаги қайси долзарб муаммо мунтазам олиб чиқилаётгани жуда мўҳимдир. Кафедра режасида қайси мактаб ёки ўқитилаётган фаннинг аниқ қийинчилиги тадқиқот вазифасиға айлантирилди? Мактаб директори педагогика олийгоҳи битирувчисининг касбий сифатиға қайси ҳўқўқий ва рақамли тизим орқали баҳо бермоқда? Олий таълим маскани ўқув режаси мактаб дастури билан қай даражада уйғунлашди? Бу саволларға олий таълим даргоҳлари кесимида қиёсий ва даврий жавоб бериб берилсағина, ПФ–73-сон Фармон ижроси расмий жараён ҳисоботидан амалий таъсир ва натижадорлик босқичиға ўтади.

Аслида, педагогика олий таълим муассасаларини вазирлик тизимиға ўтказиш вазифанинг фақатгина ташкилий-ҳўқўқий қисми эди; Фармондаги механизмларни кундалик бошқарув амалиётиға айлантириш эса унинг мазмуний ўзгариши. “Де-юре” бўйсунув ўзгарганидан сўнг, “де-факто” кафедра, таянч мактаб ва иш берувчи ўртасида қандай янги амалий муносабат қарор топгани натижалар орқали кўриниши лозим. Ташкилий яқинлашув мазмунға айланган тақдирдағина тасарруф ўзгаришининг асл самараси намоён бўлады.

Тан олиш керак, Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги зиммасидаги бошқарув юктамаси мислсиз даражада улкан эди: 39 мингдан ортиқ давлат, нодавлат ва оилавий мактабгача таълим ташкилоти, 10 мингдан зиёд умумтаълим мактаби, Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактаблар, Миллий педагогика университети ҳамда 12 та ҳудудий педагогика олийгоҳи, Абдулла Авлоний номдаги миллий институт ҳамда ҳудудий малака ошириш марказлари ягона бошқарув майдонида фаолият юритди. Тўғри, тасарруфнинг ўзгариши педагогика олий таълим муассасаларини соҳавий бюрократизмға айлантиштирди, мактаб ва боғчаларни доимий амалиёт базасиға айлантириш ҳамда илмий тадқиқотларни бевосита амалий муаммолар ечимиға йўналтириш учун қулай институционал имконият яратди. Бироқ маъмурий яқинлиқ аниқ касбий малака талаблари, мустақил баҳолаш ва барқарор қайтар алоқа билан мустаҳкамлангандағина мазмуний интеграцияға айланишини унутмаслик лозим.

Шу боис бу давр натижаларини “ким ютди, ким ютказди?” деган содда тақсимот билан баҳолаш масала моҳиятини тўлиқ очиб бермайди. Асосий мезон вазирлик юктамаси ёки тасарруфдаги бинолар сонида эмас, балки давлатнинг умумий манфаати ва тайёрланаётган педагог кадрлар сифати бўлиши лозим. Қайси бўғин мактабға яқинлашди, қайси академик имконият сусайди, қайси йўналишда мувофиқлаштириш кучайди-но, қаерда бошқарув ритмлари ўртасида тафовут пайдо бўлди — натижалар аудити, аввало, ана шу манзарани ҳолис очиб бериши шарт.

Масаланинг иккинчи мўҳим томони — педагогика олий таълим даргоҳларининг ҳўқўқий табиатиға кўра, олий таълим муассасаси бўлиб қолишдир. Вазирлар Маҳкамасининг 2024 йил 8 августдаги 489-сон қарори мувофиқ, Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги мазкур соҳадаги ягона давлат сиёсатини амалға оширувчи ва мувофиқлаштирувчи ваколатли республика органи ҳисобланади. Унинг академик стандартлар, “HEMIS” ва бошқа рақамли хизматлар, илмий лойиҳалар ҳамда давлат грантлари, академик мобиллик, халқаро ҳамкорлик, олий ўқув юртилари раҳбарлари масъулияти ва битирувчилар бандлигини бирлаштирган яқлит инфратузилмаси республика олий таълимнинг умумий қон томирдир. Педагогика ўқув масканларининг мактабға яқинлашуви мазкур умумтизим инфратузилмасидан узилиш ёки масофаланиш ҳисобига амалға ошмаслиги лозим.

Кейинги даврда республика олий таълим тизимида натижадорликка йўналтирилган механизмлар сезиларли даражада кучайди. Жўмладан, “Келажакка

қадам” дастури ва “career.edu.uz” платформаси битирувчини иш берувчи ҳамда бўш иш ўринлари билан тўғридан-тўғри боғламоқда; тармоқ буюртмаси, иш берувчилар иштирокидаги баҳолаш, индивидуал касбий модулла ва амалий тайёргарликнинг аҳамияти ошиб бормоқда. Айниқса, Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида 2025 йил 8 август кўни олий таълим муассасалари битирувчиларининг бандлигини таъминлаш масалалари бўйича ўтказилган йигилишда олий таълим масканлари фаолиятини рейтинг баҳолашининг мутлақо янги мезонлари белгилаб берилди.

Унга мувофиқ, олий таълим ўқув юртилариға: битирувчилар бандлиги учун — 40 балл, тармоқ буюртмаси асосидаги илмий тадқиқотлар ва уларнинг махсулотини тижоратлаштириш натижаси учун — 30 балл, илмий салоҳият ҳамда нуфузли халқаро журналлардаги нашрлар учун — 20 балл,

маҳаллий ва хорижий грантларни жалб этганлик учун — 10 баллгача берилиши, молиялаштириш эса бевосита тўпланган натижаға боғлиқлиги белгиланди. Бу ёндашув ректор масъулиятини ўтказилган тадбирлар қўлами билан эмас, балки битирувчининг тақдири, илм-фаннинг тармоққа берган аниқ нафи ва олийгоҳнинг реал кўрсаткичлари орқали баҳолашға қаратилгани билан ғоят аҳамиятлидир. Шўндай ша-

роитда педагогика олийгоҳларининг ҳам бандлик, рақамлаштириш, илмий грантлар ва академик ривожланиш бўйича умумий жараёнлардан ортда қолмасдан ҳаракат қилиши талаб этилади.

Президентимиз белгилаб берган мазкур натижадорлик модели педагогика олийгоҳларининг бошқарув мақомиға ҳам аниқ мезонлар асосида ёндашишни тақозо қилады. Агар барча олий таълим муассасалари ягона кўрсаткичлар (бандлик, илмий махсулот, салоҳият ва грантлар) бўйича баҳоланса, педагогика олийгоҳларининг ушбу натижаларни таъминловчи ягона академик ва рақамли инфратузилмадан чеккада бўлиши бошқарув мантиғиға тўлиқ мос келмайди. Шу нуқтаи назардан, уларнинг Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлигининг ягона академик бошқарув тизимида фаолият юритиши институционал жиҳатдан мақбул ечим сифатида намоён бўлади.

Бундай тизим ягона таълим стандартлари ва сифат талабларини жорий этиш, рақамли маълумотларни ягона платформада интеграция қилиш, битирувчилар бандлиги ва раҳбарлар масъулиятини тенг мезонларда баҳолаш, илмий грантлар ҳамда тадқиқот базасидан кенг фойдаланиш, академик мобиллик ва халқаро аккредитация имкониятларини оширишға хизмат қилады. Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги эса тармоқ буюртмачиси, амалиёт базасини таъминловчи стратегик ҳамкор ҳамда тайёрланаётган кадрлар сифатининг ҳолис баҳоловчиси сифатида янада кучли мавқеага эга бўлади. Ёнг мўҳими, педагогик таълим умумий олий таълим тараққиётидан ажралиб қолган тармоққа айланмай, мактаб эҳтиёжи билан умуммиллий академик ривожланишини боғловчи мустаҳкам қўриққа айланади.

Ўшбу бошқарув ечимининг самараси педагогика олийгоҳини мактабдан йироқлаштирмаган ҳолда икки вазирлик ваколатини ягона натижа занжирига боғлашда намоён бўлади:

Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги асосий буюртмачи ва иш берувчи сифатида ҳудудлар ҳамда фанлар кесимида қанча ва қандай мутахассис зарурлигини белгилайди, миллий касбий профилсиз ва таянч компетенцияларни шакллантиради, олийгоҳ дастурларининг мактаб дарсликлари билан мазмуний уйғунлиғи нисбатан талаб қўяди, амалиёт базасини яратади ҳамда ёш педагогининг дастлабки иш фаолияти натижалари бўйича олийгоҳға расмий ҳўлоса беради.

Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги эса мазкур давлат буюртмачисини академик стандарт, ўқув режаси, профессор-ўқитувчилар салоҳияти, илмий-методик таъминот, рақамли мониторинг ва олийгоҳ раҳбариятининг шахсий масъулиятиға айлантиради.

Бу ерда биринчи тузилма кадрға бўлган реал эҳтиёжни белгилайди, иккинчиси уни сифатли тайёрлаш учун жавоб беради, мактаб эса олинган натижани амалиётда кўрсатади ва баҳолайди.

Бундай ваколатлар мувозанатининг муваффақиятли намунасини Сингапур тажрибасида кўриш мумкин. У ерда Миллий таълим институти (“National Institute of Education”) Наньян технология университети тарихибидан автоном тузилма ҳамда мамлакатнинг бош педагог кадрлар тайёрлаш маркази сифатида илмий тадқиқот университетининг бой академик муҳитида ривожланмоқда. Таълим вазирлиги

эса педагогларға бўлган эҳтиёжни белгилайди, номзодларни саралаш, мактабдаги дастлабки амалиёт ва келгуси бандлиқни таъминлашда етакчи роль ўйнайди; ўқув дастурлари эса институт, вазирлик ва мактабларнинг уч томонлама ўзвий ҳамкорлигида мунтазам янгилаб борилади.

Демак, Сингапур тажрибасининг асосий ҳўлосаси тайёр моделини шўнчаки кўчириб олишда эмас, балки академик ривожланиш, тармоқ буюртмаси, мактаб амалиёти ва яқуний натижа учун жавобгарликни аниқ тақсимлай олганидадир. Буюртмачи ва кадр тайёрловчи ўртасидаги ана шўндай соғлом институционал муносабат талабчан мулоқот, ҳолис баҳолаш ва таъсирчан қайта алоқа учун зарур муҳит яратади.

Аммо Халқаро “TOP-300”, “TOP-500” ёки “TOP-1000” олийгоҳларининг илгор дастурлари ва тажрибаси кўр-кўрона кўчириладиган тайёр қилиб бўлиб қолмайди, балки пухта илмий-методик манба бўлиб хизмат қилиши мумкин. Уларнинг ҳар бир элементи миллий хусусиятларимиз, бола психологияси ва мактабнинг реал талабларига мослаштирилиб, таянч таълим муассасаларида тажриба-синов ва мустақил баҳолашдан ўтганидан кейингина кенг миқёсда амалиётга киритилиши зарур.

Тажриба-синов жараёнини ҳам шўнчаки номиниға ўтказиладиган қисқа муддатли синов бўлиб қол-

маслиги шарт. Бир ўқув йили дастурнинг дастлабки камчиликларини юзаса қиқраса, тўрт йиллик тўлиқ талабалар цикли унинг кадрлар тайёрлашдаги асл самарасини кўрсатади; ундан кейинги мониторинг эса ўзгаришларнинг мактабда қанчалик барқарор сақланиб қолаётганини аниқлайди. Турли ҳудудлар, тил муҳити ва мактаб турларини тўлиқ қамраб олиб, ҳолис мустақил баҳолаш ўтказилгандан сўнггина янги моделларни республика миқёсда оммалаштириш давлатлик эҳтиёткорлиги талабларига мос тушади.

Ўқув дастурлариға синдирилган миллий рух, рақамли компетенциялар ва замонавий методикаларнинг асл натижаси битирувчи мактабға бориб, ўқувчи билан юзма-юз ишлаб бошлаганидагина тўлиқ намоён бўлади. Агар олийгоҳ билан мактаб ўртасидаги алоқа диплом топширилган кўни узилса, тизим ўзи тайёрлаган мутахассиснинг кейинги тақдири ва касбий маҳоратидан беҳабар қолади. Ёш ўқитувчининг дастлабки уч йиллик фаолияти тажрибали мурабийлар кўмаги ва олийгоҳ билан мунтазам алоқа асосида кечиши, унинг кучли ҳамда ривожлантирилиши зарур бўлган жиҳатлари ҳақидаги маълумотлар эса олийгоҳ дастурларига қайта киритилиши лозим. Ана шўндагина мактаб педагог тайёрлаш мазмунини белгилувчи асосий буюртмачи, амалий ҳамкор ва ҳолис баҳоловчиға айланади; олийгоҳ эса диплом топширилгандан кейин ҳам ўз битирувчисининг касбий камолоти учун маънавий-академик масъулиятини сақлаб қолади.

Узлуksиз занжир сари

Ўшбу таҳлиллардан келиб чиқиб, педагогика олий таълим масканларини умумий олий таълим тараққиёти суръатида сақлаш, мактаб буюртмаси билан натижа асосида боғлаш ва бўлажак ўқитувчини замонавий таълим талабларига тўлиқ тайёр ҳолда етиштириш учун, бизнингча, қуйидаги устувор вазифаларға эътибор қаратиш лозим:

- Педагогика олий ўқув юртиларининг Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги доирасидаги ягона академик бошқарув, рақамлаштириш, илм-фан, бандлик мониторинги ва ҳисобдорлик контурида фаолият юритишини мустаҳкамлаш. Бунда Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги билан расмий “натижа шартномаси” имзоланиб, унда кадрлар эҳтиёжи, битирувчилар компетенциялари, амалиёт сифати, дастлабки йилдаги фаолият кўрсаткичлари ҳамда мактабларнинг қониқиш даражаси бўйича аниқ талаблар белгиланиши шарт. Бундай оқилона тақсимот академик сифатнинг умумтизим стандартларида бўлишини таъминлайди, тармоқ буюртмачиси эса олий таълим маскани мактабнинг реал эҳтиёжига ўзвий боғлаб туради.
- Битирувчининг ягона миллий касбий профилни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш. Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги асосий иш берувчи сифатида фан билими, педагогик маъзун, бола психологияси, дарсин лойиҳалаш, форматив баҳолаш, синфни бошқариш, инклюзив таълим ҳамда рақамли ва сунъий интеллект саводхонлиги каби компетенцияларни белгилаб бериши, Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги эса уларни давлат таълим стандартлари, малака талаблари ва ўқув режаларига тўлиқ синдириши лозим.
- Талабанинг тўрт йиллик узлуksиз касбий марш-

рутини жорий этиш ва педагогик амалиётни биринчи қўрсданқ тизимли йўлга қўйиш. Мактаб ва мактабгача таълим муассасалари доимий клиник амалиёт базасиға айланиши, маҳоратли ўқитувчилар мурабий сифатида бириктирилиб, уларнинг меҳнати моддий ва маънавий рағбатлантирилиши лозим. Фаол қузатув, микродарслар, ҳамкорлиқдаги таълим, мустақил дарс бериш ва касбий портфолио ҳиймояси кетма-кетлиги талабанинг реал маҳоратини шакллантиради.

4. Ташқи диагностикани битирувчининг касбий салоҳиятини комплекс баҳоловчи мустақил тизимға айлантириш. Назарий тест синовлари билан бир қаторда педагогик кейслар ечими, моделлаштирилган ёки жонли дарс бериш, бола психологияси ва касбий этикаға оид қарорлар таҳлили ҳамда тўпланган касбий портфолио ҳолис баҳоланса, дипломнинг асл қиймати ўтилган соатлар сонидан бола билан бевосита ишлаш маҳоратиға кўчади.

5. Ҳар бир педагогика олий ўқув даргоҳи битирувчисининг дастлабки уч йиллик фаолиятини бандлик мониторингини ва мактаб баҳоси билан ўзвий боғлаш. Ўз мутахассислиги бўйича ишлаш, касбға мослашув кўрсаткичлари, дарс бериш маҳорати, иш жойида мўҳим қилиш даражаси ва иш берувчиларнинг тавсифномалари ректор ва тегишли кафедралар фаолиятини, шунингдек, профессор-ўқитувчилар юктамасини баҳолашда ҳал қилувчи мезонлардан бири бўлиши керак.

6. Педагогика олий таълим ўчоқларида профессор-ўқитувчиларнинг касб-малака самарадорлигини мактабға кўрсатилган амалий таъсир асосида баҳолаш. Халқаро илмий талаблар сақлаб қолинган ҳолда, илмий изланишларнинг мактаб, боғча ёки педагогика коллежларида синовдан ўтганили, ўлчанадиган амалий натижа берганлиги ва ўқув жараёниға жорий этилганлиги асосий баҳолаш мезонига айланиши зарур. Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги соҳадаги реал муаммолар асосида мақсадли илмий буюртмаларни шакллантириши, ҳар бир тадқиқот паспортида муаммо илдиизи, синов базаси, қўтилаётган натижа ва жорий этиш механизми аниқ кўрсатилиши шарт.

7. Ўқув режаларини асосида ва тез-тез ўзгатиришға чек қўйиб, далилларға асосланган янгилаш тартибини жорий этиш. Амалдаги ўқув дастурлари миллий касбий профилсиз, мактаб дастурлари ва янги дарсликлар билан солиштирилиб, такрорланишлар ҳамда мазмуний бўлишқарор бартараф этилиши керак. Таълим мазмунидати туб ўзгаришлар камида бир тўлиқ талабалар цикли ва тажриба-синов натижаларига асосланиши, янги дастурлар турли ҳудуд ва шароитларда мустақил баҳолангандан кейингина оммалаштирилиши лозим.

8. Педагогик таълимни ривожлантириш бўйича республика кенгашичи икки вазирлик ваколатларини ягона натижа занжирига бириштирувчи амалий майдонға айлантириш. Рақамли ягона бошқарув панеллида мактабларнинг кадрларға бўлган эҳтиёжи, олийгоҳ дастурлари, талабалар ўзлаштириши, амалиёт мониторинги, яқуний диагностика натижалари, битирувчиларнинг дастлабки фаолияти ва ўқувчиларнинг сифат кўрсаткичлари узлуksиз акс этиб туриши лозим. Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги — академик сифат ва ривожланиш инфратузилмаси учун, Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги — кадрлар буюртмачиси, амалиёт базаси ва қайта алоқа тизими учун, олийгоҳ эса тайёрланаётган кадрларнинг касбий етуқлиги учун аниқ масъулиятчи ўз зиммасиға олиши керак.

Ўшбу вазифалар янги маъмурий тузилмаларни яратишда қара, мавжуд институтларнинг имкониятларини ягона миллий мақсадға сафарбар этишни тақозо қилады. Мактаб қандай ўқитувчи зарурлигини белгилайди, олийгоҳ тегишли компетенцияларни шакллантиради, амалиёт уларни ҳаётда санайди, ташқи диагностика тайёргарлик сифатини тасдиқлайди, устоз-шогирдлик тизими ёш педагогини қўллаб-қувватлайди, мактабдан олинган объектив маълумотлар эса таълим дастурларини узлуksиз такомиллаштириб боради. Бу ерда ташкилий тасарруф — шўнчаки восита, боланинг таълим ва тарбиясидаги кўсак сифат эса бош ва ягона мақсаддир.

Бундай яқлит тизимни тўлиқ йўлга қўйиш учун бугун етарли сиёсий ирвад, ҳўқўқий асос ва барча моддий имкониятлар мавжуд. Президентимиз Шавкат Мирзиёев мактаб таълиминини Янги Ўзбекистоннинг инсон капитали, миллий қудрати ва маънавий камолотининг ҳал қилувчи пойдевори сифатида белгилаб бермоқда. Эндилиқда яратилган ушбу имкониятларнинг самараси ҳар бир синфхонада, педагог маҳоратида, ўқувчиларнинг билими ва юксак одоб-ахлоқида ўз тасдиғини топиши лозим. Рақамли боланинг диққати учун курашаётган ҳозирги даврда қўрам билимини маъноға, маънони ишонча, ишончини эса эзгу амалий ҳаракатға айлантира оладиган устоз ўз-ўзидан пайдо бўлмайди. Уни фақат барқарор, амалиётта таянган ва натижаси аниқ ўлчанадиган замонавий педагогик таълим тизимиға камолға етказса олади.

Маърифатпарвар бобомиз Абдулла Авлонийнинг: “Тарбия бизлар учун ё ҳаёт — ё мамот, ё нажот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат масаласидир”, деган даъвати бугун янада теран ва ўткир маъно касб этмоқда. Ҳақиқий тарбия бўлажак педагогининг касбини онгли равишда танлашдан, олий таълимда эгалланган чўқур билим ва юксак маҳоратидан, бола рўпарасиға қандай маънавий ва касбий қийфада кириб боришидан бошланади. Шу боис педагогика олийгоҳларини умумий олий таълим тараққиёти, мактабнинг қатъий буюртмачиси ва болаларини келажак билан бирлаштирувчи узлуksиз занжирни мустаҳкамлаш Янги Ўзбекистон пойдевориға хизмат қилувчи энг устувор стратегик вазифалардан биридир.

Фуркат ЖўРАҚУЛОВ,
Ўзбекистон халқаро ислом
академияси профессори,
сиёсий фанлар доктори.

АДАБИЙ КЕЧИНМАЛАР

Бир мамлакат подшоҳининг якка-ю ягона ўғли бор экан. Кўнлардан бир кун ўйнаб юрган шаҳзода фуқаро орасига кирибди. У ғариб-ғураболарни, оғир турмуш тарзини, хору зор инсонларни ва ноҳақликларни кўргач, ўзининг шоҳона ҳаётидан уялиб, гапирмай қўйибди. Аёнлар ҳарчанд уринмасин, шаҳзода сира тилга кирмабди. Табиблар даво излабди, кўнгил чигилини ёзувчи созанда-ю хонандалар бор ҳунарини ишга солибди, аммо унинг тилидаги тугунни ечолмабди. Шунда бош вазир шаҳзодани кенг адирларга — овга олиб чиқишни маслаҳат берибди. Бу чорани ҳам қўллаб кўришибди.

Шаҳзода йўлда кетаётиб, бир булбулнинг овозини эшитиб, тўхтабди ва унга қулоқ тўтибди. Унинг хуш наволаридан баҳраманд бўлиб турган маҳал сарбозлардан бири ноғохон камондан ўқ узиб, қушни оғир йикитибди. Булбул ўқсига камон ўқи санчилганда, шаҳзода оҳ тортиб:

— Агар сайрамаганингда, ўлмас эдинг! — деб юборибди.

Шаҳзоданинг тилга кирганини кўрган мулозимлар хушхабарни етказиш учун шох ҳузурига чо-пибди. Шаҳзодани шох олдига олиб келишса, у яна лом-мим демасмиш. Ақдаб кўришибди, авраб кўришибди, яхши гаплар, ёмон гаплар айтишибди, лекин шаҳзода жим эмиш. Шунда шох-нинг қаҳри келиб, унга тарсаки тортиб юборибди. Оғриқдан кўзига ёш келган шаҳзода:

— Гапирганимда шалапоқ эмас эдим, — деган экан.

Сўзлаш ҳам санъат! Гоҳо бир оғиз сўз айтиш шоир ва ёзувчилар учун ҳаёт-мамот масаласига айланади. Умуман олганда, яхши ижодкор асари замонга қараб, жамиятга қараб, санъаткорона сўзлашдир! Улар асарлари орқали одамларга ҳақиқат йўрилган гўзал хитобнома тақдим этади-лар. Замон билан ҳамнафас, ҳамқадам, ҳаммас-лак, ҳақиқатгўй ижодкорлар кўп. Уларнинг бадий асарга қўчмаган ҳозиржавобликлари ҳам талай-гина.

Одил Ёқубов Ўзбекистон Ёзувчилар уюшма-сига раис бўлиб турган кезларда Рауф Парфи билан Дилором Исҳоқова: “Биз турмуш қурмоқчи-миз, фотиҳа беринг”, дея кириб келишибди. Маъ-лумки, ўша пайтлар Рауф Парфчининг тайинли уй-жойи йўқ, анча қийналган даврлари экан. Ди-лором опа эса прокурорнинг қизри — бадавлат хо-надон фарзанди, эрка ва тантик, Рауф Парфи бойбаччанинг уйига бормайди, Дилором опа эса камбағалликка яшай олмайди. Вазиятнинг нозик-лигини пайқаган Одил ака:

— Балиқ билан кўдгаги қуш ҳам бир-бирини севиб қолиши мумкин. Аммо айтинг-чи, улар тур-муш қурса, сувда яшайдими ё қуруқликда? — дебди.

Ёшлар кула-кула чиқиб кетишибди. Кейинча-лик ижарага уй топишгач, Одил ака уларнинг тў-йига бош-қош бўлган экан.

У пайтларда сўз эркинлиги бўлган эди. Бир оғиз ортиқча гап кишини хонавайрон қиларди. Кимнингдир тугилган кунига зифат қизиб, дил-лар яйраган чоғда Одил Ёқубов Эркин Воҳи-довга: “Нега янги асарлар ёзмаялсиз, ахир сиз исёнкор шоирсиз-ку, Эркинжон?” — деб қолибди. Эркин ака мийиқда кулиб қўйибди. Қадаҳ сўзи навабати келганида эса оҳиста жавоб қайтарибди:

— Бир безори бор экан. У ичиб олиб, тўйларда тўполон чиқараркан. Бир киши тўй қилмоқчи бў-либ, ўша безорининг олдига борибди. Уни яхши-лаб сийлаб, эгнига зарбоб тўн кийгизибди ва тў-полон қилмаслик ваъдасини олибди.

Тўй бошланганди. Ҳамма жанжалкашга қарар-миш, у эса озгига толқон солгандай жим эмиш. Тўй охирилаб бораётган бўлса-да, ундан садо чиқ-масмиш. Одамларга жанжалсиз тўй қизик туюл-мабди ва:

— Ҳой, нега жимсан, зерикиб кетдик, касалми-сан, сенга нима бўлди, қачон тўполон кўтарасан? — дейишса, ҳалиги одам:

— Эгнимдаги тўнни қўрмаяспизларми? Тўй эгаси кийдирди, шунинг учун жанжал кўтаришга уялиб турибман, — деган экан.

Эркин ака шу хангомани сўзлаб бергач, қоса тағидати нимқосани пайқаган даврадошлар гур-рос кулиб юборишибди. Шоир ҳазил-мутуйиба воситасида замоннинг қалтислиқига ишора қил-ган, нима сабабдан исён кўтармаётганига ойдин-лик киритган эди. Кейин эса: “Бўлди, устоз, бугун-дан чопонимни ечаман”, дея сўзини аяунлаган экан.

“Биз сўзнинг ҳукмдори эмас, балки хизматко-римиз”, — деган эди Хайнрих Хайне.

Ҳақиқатан ҳам, сўзга ҳеч қим ҳукмрон бўла ол-майди. Энг забардаст адиблар ҳам унга фақат садоқат билан хизмат қилишган. Хоҳ Навоий бўл-син, хоҳ Фирдавсий, хоҳ Шота Руставели бўлсин! Ким сўзга қанчалик ихлос билан хизмат қилса, уни қанчалик сайқаллаб, қўқларга кўтарса, сўз ҳам уни шунчалик баланд макомларга кўтаради, асрлар оша ардоқлаб олиб ўтади.

Маҳмуд Қошғарий сўзга хизмат қилди: уни тўп-лади, шарҳлади, сайқал бериб, улкан лўғат ха-зинасини бунёд этди. Туркий халқлар асрлар да-вомида бу хазинадан маънавий озёқ олди. Гўё шаҳарларни обод этди окувчи дарёлар сингари, асрлар қазырдан жилга бўлиб келган бу сўзлар бутун ҳам одамларни ҳаёт уммони сари етаклаб бормоқда.

Ҳазрат Имом Бухорийнинг Сарвари оламдан кейинги юксак мақомга эришшиларининг ҳо са-баби ҳам шунда: у зот Пайғамбаримиз соллап-лоху алайҳи васалламнинг сўзларини — ҳади-сларини жамладилар ва бу дурдоналар Қуръони каримдан кейинги энг мўътабар китоб — “Саҳихи Бухорий”ни вужудга келтирди. Имом Бухорий ҳар бир сўзни нихоятда синчковлик, закийлик ва қатъий талабчанлик билан йиғар, бир каломнинг саҳиҳлигига ишонч ҳосил қилиш учун қўллаб са-ҳобалар, тобеинлар, муҳаддишлар ва ровийлар ривоятларини солиштириб, энг ишончлисинигина танлаб оларди.

Алишер Навоий сўз заргари эди. У сўзга до-ҳиёна тафаккур ва буюк қалб билан хизмат қилди. Бир қанча илмларнинг етук билимдони

экани, бош вазир лавозимида ишлагани, уч юз-дан зиёд мадраса-ю масжид, кўприқлар қурдир-гани ва бошқа беҳисоб эзгу ишларига қарамай, Навоий деганда, аввало, кўз олдимизга шеърят султони келади.

Чунки сўзга хизмат қилиш юксак мақомдаги олий вазифадир! Сўзга эҳтиром билан ёндашган-лар доимо эъзозда бўлади ва бошқа бирон-бир соҳа эгалари бу қадар юксак эҳтиромга мушар-раф бўлолмайди.

Зотан, тил миллатнинг жонидир! Тил йўқолса, миллат ҳам инқирозга юз тутади. Одамлар ҳар то-монга сочилиб кетиб, ўзга миллатлар қатламига сингиб йўқ бўлади. Тилни асраш — миллатни ас-раш, демакдир. Тил мавқеини кўтариш миллат обрўсини кўтаришдир. Тил — сўзнинг қолипи, тилнинг нуфузини эса сўз белгилайди. Тилга хиз-мат қилиш — миллатга хизмат қилиш дегандир. На қосиб, на заргар, на муҳандис ё математик ва на бошқа касб эгалари тилшунос ҳамда адиблар-чалик миллатга беқийёс хизмат кўрсата олмайди. Дейлик, киши оғир бемор бўлса, унга янги кийим-бош, қимматбаҳо пойабзал кийдирганингиз ёки остига қиммат машина қўйганингиз билан соға-йиб қолмайди. Унга табибнинг муолажаси, дар-мон бўлгувчи малҳам киерак. Тил миллат ҳас-таланганда шифо бўладиган, соғлом чоғида эса унинг бардавомлигини таъминлаб, асрлар оша барҳаёт сақлайдиган шифобахш малҳамдир, ҳаётбахш руҳдир!

ИСТЕЪДОД — ҲАЁТ ЗИЙНАТИ

Келтирилажак ушбу митти ҳикоя сўз қудрати ҳақида ихчамгина хулоса беради:

Бир сайёҳ бегона бир шаҳарга келиб, уни кафтда тургандек бор буй-басти билан яхлит кў-ришни истабди. Шу боис: “Шаҳардаги энг баланд минора қаерда? Мени ўша ерга бошланглар, те-пасига чиқиб шаҳарни томоша қилай”, дебди. Шунда одамлар уни шаҳарда яшовчи бир до-нишманднинг ҳузурига бошлаб келишибди: “Бу зот шаҳар табияти ва одамлари ҳақида шундай мароқ билан сўзлаб берадими, бир зумда бутун шаҳар манзарасини кўргандек бўласан”, дейи-шибди. Сайёҳ донишманд билан суҳбатлашиб, унинг сўзларидан нихоятда қониқиш ҳосил қи-либди ва: “Ҳақиқатан ҳам, сиз ушбу шаҳардаги энг баланд минора экансиз”, деган экан.

Анча йиллар муқаддам бир гуруҳ ижодкорлар билан Бойсунга борган эдик. Кеч куз, ташқари со-вуқ, далалар тап-тақир. Ҳйдим-чукур йўллар эски автобуснинг тез юришига йўл қўймас, уловнинг тинимсиз силкинishi йўловчиларнинг тинка-ма-дорини қуритарди. Ташқарида кўзга ташланма-ларди, киши кўнглини ёздагидан на бир дов-дарахт, на бирор диққатга сазовор манзара кўринарди.

Довруғи етти иқлимга кетган, шеъру дoston-ларда, қўшиғу лапарларда қўқларга кўтариб мақ-талган Бойсунни интиқиб излаган ҳамроҳлари-миздан бири, нихоят, оғир ўқ тортиб:

— Қани Бойсун? Мана бу тоғлар гиёҳ ҳам ун-майдиган оддий қир-адирлар-ку! Ҳамма томонда кўзга хунуқ ташланиб ётган, одамни безор қила-диган адирлардан бошқа нарса кўринмайди-ку, Бойсун қаерда ўзи? “Бойсун зўр” деб роса алда-шар экан-да, а? — деди нолиб.

Шунда Азим Суюн шундай деди:

— Бу жойлар нихоятда гўзал маконлар. Фа-қат уни кўра билиш, қалб кўзи билан илғаш ке-рак. Қалб кўзи очилмаган одам Ватанини ҳам чин дилдан сева олмайди. Бу тоғларда бетакорр гў-заллик, ўзгача сеҳр ва тароват, минг йиллик юк-сак виқор ҳамда салобат бор. Шукур Холмирзаев, Усмон Азим, Эркин Аъзамлар нега буюқ? Чунки улар биринчилардан бўлиб ушбу сирли табиатни кашф этишди, уни мадҳ этиб, бутун оламга та-раннум этишди. Улар ушбу кенгликлардаги бош-қалар илғай олмаган бегубор гўзаллиқни кўра билишди. Асплида, бу тароват мавжуд. Аммо кўпчиликнинг ботин кўзи кўр, ҳайрат туйғулари кишанланган. Ҳндай қимсалар на Ватанини сева олади, на онанинг қадрига етади ва на муҳаббат тароналарига дилдан жўр бўла олади. Бойсун бағрида ҳайрат ва ҳаяжонсиз юриб бўлмайди! Чунки Бойсун — бу муъжиза!

Бу сўзларни эшитиб турган Усмон аканинг қадди кўз олдимда бир қарич ўсгандек бўлди.

ИЖОД ВА МЕҲНАТ

Абдулла Қаҳҳор бир вақтлар: “Мен қилган меҳ-натни маймун қилганида, ёзувчи бўлиб кетарди”, деган эди.

Бу нихоятда камтарлик билан айтилган фикр. Тўғри, Абдулла Қаҳҳор машаққатли меҳнат қил-ган. У севган касби билан завқ-шавқ йи-ла, вақт-нинг қандай ўтганини сезмай, чарчоқ билмай шу-ғулланган. Бироқ ундаги улкан иқтидор ҳам ёзган-ларига фойз, шира ва чуқур ҳикмат бағишлаган. Натижада китобхонлар қалбини мафтун этган дурдона асарлар дунёга келган.

Уч юз қилолиқ тошни ҳамма ҳам кўтара ол-магандек, ҳар қим ҳам Абдулла Қаҳҳор дара-жасида асар яратса олмайди. Чунки ҳамма ҳам у кишидек тинимсиз машқ қилиш, узлуксиз заҳмат чекишга қодир эмас, қолаверса, унга йўлдош бўл-ган, мушқулчини осон қилган туғма истеъдод ҳам ҳар қимга насиб этавермайди.

Бу сўзлардан мурод шуки, агар сизда ижода ихлос бўлса, машхур шоир ё танқиди адиб бў-лишни қўзласангиз, бунинг замирида чексиз меҳ-нат, тўлимсиз заҳмат ва фидойиллик ётганини асло ёддан чиқарманг. Меҳнатга ҳозирдан белин-гизни маҳкам боғланг!

Талабалик кезларимда шеър битиш учун ил-ҳом келишини кутиб ўтирардим. У қургур эса ўз ихтиёри билан гоҳ келар, қўпичча эса дарак бер-масди. Вақт эса кутиб турмас бешафқат оқим экан: илҳом кутиб, бир неча қимматли йилла-римизни беҳуда ўтказиб юборибмиз. Кейинча-

АДАБИЁТ

лик англаб етсам, илҳомни кутиб бекор ўтириш эринчқоқлик ва ялқовликнинг бир баҳонаси экан. Илҳомни изламасангиз, уни қатъият билан чор-ламасангиз, ҳар лаҳзада ёнингизда бўлишини талаб этмасангиз, у гоҳ-гоҳ кўриниш бериб, охир-оқибат бутунлай келмай қўяркан. Илҳомни буй-сундириб, жиловлаб олиш керак экан. Уни ўзин-гизга қарам қилсангизгина, ёзув столига ўтирган онингиздаёқ ҳузурингизга ошिकाверди.

Колумбиялик бир ёзувчи бисотидаги энг кўзга қўринган буюми — эски автомашинасини сота-ди-да, пулини аёлига тутқазди: “Буни тежаб иш-латасан. Энди қамида бир-икки йил бизга бошқа пул тушмайди. Рўзгор юмушларини тўлиқ ўз зим-манга ол”, дейди ва деворида қичкинагина туй-нуги бор хонага кириб кетади. Бу туйнуқдан фа-қат белгиланган вақтларда таом узатилар, ташқи олам билан ҳар қандай алоқа буткул узилган эди. Шу тарика Габриэль Гарсиа Маркес бир ярим йил давомида тўрт девор ичидан қиммай, маш-хур “Ёлғизликнинг юз йили” романини ёзиб ту-гатди ва кейинчалик Нобель мукофотига сазовор бўлди. Ўйлайсизми, у хонада ёлғиз ўтирганмиди? Йўқ, албатта. Унинг қошида қалбига олов солиб, тафаккурига нур сочиб турган илҳом париси бор эди. Шубҳасиз, ўша ҳужрада бир ярим йил мо-байнида оғир, машаққатли меҳнат қилди. Ёзув-чага бу оғир синов устидан қалабда қозонишда буюк адиб бўлишга бўлган сўнмас иштиёқи куч-қувват бағишлади. Агар одамни бир ярим йил хо-

риж университетиди маъруза ўқир экан.

— Бундан йигирма йил олдин биров келиб: “Шундай бўлади”, деса, “Чўпчагингни йиғиштир”, дея уни нари итарган бўлардик. Замон ақл бовар қилмас даражада тез ўзгариб кетди-я! — дедим.

— Мен Англияда туриб Ўзбекистонни қай-тадан кашф этдим, — деди у. — Қарасам, фар-зандларим уйда ҳам инглиз тилида гаплаша бош-лашди. Шундан сўнг уларга ўзбек тилидаги сара китобларни олиб бориб бердим. Шу баҳонада ўзим ҳам кўп нарсани қайта мутолаа қилдим. Бо-лаларимга, қолаверса, талабаларимга бой ада-биётимиз ва юртимиз тарихи ҳақида тўлқинланиб сўзлайдиган бўлдим.

Ўзбек халқи дунёнинг энг буюк ва қадимий миллатларидан бири эканига заррача шубҳам йўқ. У инглиздан ҳам, француздан ҳам, япондан ҳам асло кам эмас. Бугун Англияда ҳам Ўзбекис-тонни ўз кўзи билан қўришни орзу қилаётганлар минглаб топилади.

Шунингдек, ўзбек адабиёти дунёдаги энг бе-баҳо, сержило адабиётлардан биридир. Минг афсуски, биз уни етарлича билмаймиз, қадрига етмаймиз, кам ўқиймиз... Биз ўзимиз ардоқлама-ган бойлиқни ўзгалар қаердан ҳам қадрласин?

“Адабиёт яшаса, миллат яшайди”, деган ҳик-матли ақида бор. Адабиёт яшаса, тил яшайди, тил яшаса, халқ яшайди, халқ яшаса, ор-номус ва гурур яшайди, гурур бўлган юртда эса тарақ-қиёт бўлади. Тараққий топган эркин эл эса бош-

қаларга қарам бўлишдан ўзини асрайди, ўзгалар чалган ногорага кўр-қўрона ўйнаб кетмайди.

Бундан қорак аса муқаддас Ёзувчилар уюш-масида адабий йиғилиш бўлса, даврада рус мил-латига мансуб атиги биргина киши ўтирган тақ-дирда ҳам, анжуман тўлиқ рус тилида олиб бо-риларди. Баъзида бундай киши бўлмаса-да, мажлис русча давом этарди. Бу ҳол ўзбек тили-нинг намоёндалари ҳам бўлган энг нуфузли дар-гоҳдаги манзара эди. Бошқа муассасаларда маж-лисларни рус тилида ўтказиш қундалик одатий қоидага айланиб бўлганди.

Яхши эслаймиз, шундай йиғилишлардан би-рида устоз Саид Аҳмад минбарга чиқиб, дадил равишда соф ўзбек тилида нутқ сўзлаб кета-нида, бутун зал у кишининг жасоратига таҳсин ай-тиб, гулдурос қарсақ чалган эди (ҳозир бу ҳақда бугунги ёшларга гапириб берсангиз, балки ишон-мас ҳам). Сўнгра Саид Аҳмад ака ўзбек миллий адабиётининг фазилатлари, гўзал қирралари ва бу ўзига хослик, айниқса, ёш қаламашлар ижо-дида ёрқин намоён бўлаётгани ҳақида тўлқинла-ниб сўзлади. Шунда ўша пайтларда ёш ёзувчи са-налган О.О. ўрнидан шартта туриб:

Биласизми, сизнинг ва сиз қабиларнинг ижоди нега менга ёқмайди? Чунки сизлар жаҳон ада-биётиндан беҳабарсиз. Масалан, Лотин Америк-аси ёзувчиси Хулио Кортасарни ўқиганмисиз? Йўқ! Шундай экан, билмаган ҳолда адабиёт ҳа-қида ваъзхонлик қилиб нима қиласиз? Тан олинг ўқимаганингизни, асл савияни ҳамма кўрсин! — деб даъво қилди.

Залдагиларнинг нигоҳи Саид Аҳмад акага қа-далди: “Хўш, Хулио Кортасарни ўқиганмикан ё йўқмикан?” деган савол ҳаммининг ҳаёлидан ўтди. Шунда Саид Аҳмад ака сира пинак бўзмай, сокин ва гурурга тўла оҳангда:

— Ўқимаганман, ўқийманман ҳам! Керак бўлса, у мени ўқисин! — деди дадил. — У келиб ўзбек адабиётини ўргансин! Қимми ўқишни мен ўзим яхши биламан. Ўқисам, Навоийни ўқийман, Қо-дирийни ўқийман, Ойбекни ўқийман. Ўргансам, ўз ўзбек халқимни ўрганаман. Кортасарга эса бе-корчи вақтим бўлганида кўз югуртиришим мум-кин, ҳозир бунга ортиқча вақтим йўқ. Сенинг бу ерда менга бетгачопарлик қилишинг жаҳон ада-биётига бўлган муҳаббатингдан эмас, шунчаки ўзингни кўрсатиб олиш истагингдан бошқа нарса эмас. Бир қишлоқда ҳар не қилиб бўлса-да шуҳ-рат қозонилиши истаган бир қимса бўлган экан. У ёққа чиқибди, бу ёққа чиқибди — ҳеч қим эъти-бор қилмабди. Охири эл эътиборини тортиш учун бутун қишлоқ аҳли сув ичадиган муқаддас хо-вузга бориб туপুরибди. Шу тарика ёмон ном би-лан бўлса-да машхур бўлган экан. Ука, бу ерда менинг ёқамдан олишинг ўша ҳовузга туपुरган нодоннинг қилмишига ўхшайди. Зинҳор бундай эгри йўлдан юрма! Мен ўзим учун зарур китобни танлаб олишни биламан. Бошқалар ҳам шундай. Ҳар бир инсон, аввало, ўз миллий адабиётини, ака ундан кейин ўзга халқлар ижодини ўрганиши керак! — деди.

Очиғи, ўша кезларда О.О.нинг тарафини ол-ганлар ҳам оз эмасди. Кўпчилик ўзбек адабиё-тининг ўзи бир бутун олам эканини теран англа-мас эди. Бунн англашга тўсқинликлар кўп эди: Ватан ва миллат қадри топталган, миллий ўз-лик сиқиб чиқарилган тузумда адабиётнинг асл моҳияти очиқ ўргатилармиди? Инсон ўзи бил-маган, моҳиятини англамаган қадриятга қандай қилиб меҳр қўйсин, қандай қилиб уни жонидан ортққ севин?

Ҳатто забардаст шарқшунос олим Евгений Бертельс: “Дунёда бешта йирик романчилик мак-таби бор эди: рус, инглиз, француз, немис ва Америка романчилик мактаблари. Эндиликда улар қаторига олтинчи — ўзбек романчилик мак-таби қўшилди. Бу янги анъанага Абдулла Қоди-рий ўзининг “Ўткан кунлар” асари билан мустаҳ-кам пойдевор қўйди”, деганинда ҳам кўпчилик бу эътирофга шубҳа ва истехзо билан қараган эди. Академик Бертельс дунё таниган улкан олим, бир қатор халқро академияларнинг аъзоси, дониш-манд тадқиқотчи эди. У асл истеъдод қандай бў-лишини яхши билар ва ўз баҳосини ҳолис ва соф ни-яат билан айтган эди. Мана, бугунги кунга келиб “Ўткан кунлар”га ҳавас ва эргашish руҳида ўн-лаб асарлар битилди. Орадан ўз йил ўтган бўл-

са-да, бу шох асар тобора юксалиб, ўз маҳобати ва буюқлигини намойиш этиб келмоқда.

Албатта, бадий ижод умуминсоний ғоя-ларни тараннум этиши, ёзилган асарлардан жаҳон халқлари баҳраманд бўлиши табиий ҳол. Бироқ дунёда ягона адабиёт ёки яккахо-ким биргина тил бўлиши мумкин эмас. Агар шундай бўлиши ирода қилинганида, Аллоҳ таоло барча инсонларни бир хил тилда ярат-ган бўларди, ҳаммага битта эътиқод, ягона Ва-тан берарди. Лекин Парвардигор Ер юзидagi инсонларни турли тил, ирқ ва элатларга бўлиб яратди ҳамда ҳар бир инсонга ўз Ватани, ўз она тили ва муқаддас қадриятларини эъозлашни амр этди.

Ўз миллий ўзлигидан бегоналашиш ўз ада-биётини менсимасликдан бошланади. 1936 йили Ёзувчилар қурултойида Ақмал Икромов минбар-дан туриб: “Усмон Носир — бу бизнинг Пушкини-миз!” деганида, бу сўзни кимлардир олқишлаган, кимлардир эса хушламаган экан. Албатта, ҳар бир истеъдод соҳиби тақоррланмас олам, би-рортасини бошқаси билан янган таққослаб бўл-майди. Бу шунчаки эзгу бир қиёс ва тилак эди. Бироқ шу ондаёқ Усмон Носир ижодида қарши тош отишлар авж олиб, шоирнинг шеърларидан кўсур қидирувчилар кўпайиб кетади.

Вақтида “Литературная газета”да атоқли адиб Чингиз Айтматовнинг Одил Ёқубов ва унинг “Улуғбек хазинаси” романи ҳақида қалбни тўлқинлантирувчи мақоласи чоп этилган эди. Унда, жумладан, шундай эътироф бор эди: “Мен ушбу романини нихоятда катта завқ ва ҳай-рат билан ўқиб чикдим. Одил Ёқубовнинг бу ютуғига ҳавасим келди. Очиғи, мен бундай ро-ман ёзишга ожизлик қиламан, қўлимдан кел-майди. Борди-ю, шундай асар ярата олганимда эди, ўзимни дунёдаги энг бахтиёр инсон ҳис етардим”.

Тасаввур қилинг: жаҳон таниган, сўзини минг ўлчаб бир кесадиған буюк бир адиб бизнинг ёзувчимиз ижодида юксак баҳо бериб, самий-ий эҳтиром билдирмоқда. Аммо ачинарлиғис шундаки, бу эътирофи четдагилар эмас, ай-нан ўзимизнинг адабий доиралар, баъзи қа-ламашлар шубҳа остига олди: “Бу мубола-ға-ку, ортиқча ва ноўрин ҳақтоб бўлибди!” дея бонг уришди.

Уларнинг ҳасад оловини қатто Чингиз Айт-матовнинг: “Ўйғониш даври маърифати Европа қитъасига қанчалик таъсир ўтказган бўлса, Ўз-бекистон заминидан тарқалган илм-маърифат ҳам Марказий Осиё халқлари тарихига шу қа-дар кучли туртки берган, уларни цивилизация сари етаклаган”, деган сўзлари ҳам сўндирга ол-мади. Ақсинча, адабни яна муболағада айблаб, “бунинг ортида қандайдир манфаати бўлса ке-рак”, деган шубҳага боришди.

Бойсун тумани Маданият саройида Шукур Холмирзаевнинг етмиш йиллик тўйи кенг ни-шонланган эди. Ўзбекистон Қаҳрамони Абдулла Орипов тадбирда сўзга чиқиб, Шукур ака ҳа-қида чуқур меҳр-муҳаббат билан гапирди. Сўз-лаётганда кўзларида ёш йилтирди. Бир лаҳза жим бўлиб қолдилар: овозлари титрар, қалби-даги ички бир изтироб бутун борлиғини қамраб олган эди. Нихоят, у киши шундай дедилар:

— Шукур Холмирзаевнинг бадий маҳорати шу қадар баланд эдики, Нобель мукофотига лойиқ қўрилаётган қўллаб жаҳон адибларининг ютуқларидан ошса ошадими, сира кам эмас. Биз бу ҳақиқатни теран англамоғимиз лозим. Бутун жаҳон адабиётида Шукур Холмирзаев каби ноёб истеъдодлар санокийдир! Унингдек сўз санъаткорларининг мероси ҳар қандай мил-лат хазинасининг гултожи бўла олади. Мен Шу-кур Холмирзаев билан замондош бўлганимдан, унга дўсту ошно ва ҳаммаслақ сафдош бўлган-имдан чексиз фахрланганим ҳамда бу туйғуни юрагимда бир умр асраб қоламан. Шундай улғу адабни камолга етказган Бойсун омон бўлсин, шундай забардаст ўғлони бор Ўзбекистон омон бўлсин!

Зал гулдурос қарсақларга бурканди. Албатта, Абдулла ака бу сўзлари орқали Но-бель кўмитасига эътироз билдираётгани ёки “Нега бу мукофотни бизга берадиринг?” дея даъво қилаётгани йўқ эди. У киши шунчаки Шу-кур Холмирзаев ижоди энг олий эътирофларга муносиб эканини таъкидладилар, холос. Зеро, кимнинг асли қаражаси қандай эканини муко-фотлар эмас, вақт, тарих ва ҳолис китобхон яқиндир. Шунингдек, биз Чингиз Айтматовнинг “Улуғбек хазинаси”дек асар ёзишни чин дилдан орзу қилганига тўла ишонамиз. Чунки бу ро-ман нафақат Айтматов, балки дунёнинг қўллаб ижодкорлари ҳавас қиладиган шох асардир!

Боиси бу дурдоналар миллимизни маъна-виятининг узвий бир қисмидир. Ноннинг ушоғи ҳам нон саналиб ардоқлангандек, ҳар бир ва-тандошимиз миллат вужудининг бир зарраси-дир. Айниқса, халқ меҳрини қозонган, қўқларга кўтарилган бу забардаст ижодкорлар миллити-мизнинг тимсолига айланган улғу сиймолариди!

Муҳаммад ИСМОИЛ.

ЭХТИРОМ

Инсон ҳаётида шундай учрашувлар бўладики, улар вақт ўтиши билан оддий хотира эмас, тақдирнинг бир қисмига айланади. Айрим инсонлар айтган сўз, билдирган ишонч ва кўрсатган ибрат йиллар давомида инсоннинг йўлини белгилаб туради.

Мен учун профессор Ғафуржон Мухамедов ана шундай қадрли устозлардан.

Устоз ҳақида ёзиш осон. Айниқса, сен унинг ёнида меҳнат қилган, қарорларининг қандай тузилганини, мураккаб вазиятлардаги босқичлигини, ёш олимнинг ютуғидан чин дилдан севинганини кўрган бўлсанг.

Ғафуржон Исроилович учун университет ҳеч қачон бинолар йигин-

диси бўлмаган. Университет — талаба тақдири, ёш олимнинг орузи, ўқитувчининг меҳнати ва жамоанинг келажақ олдидидаги масъулиятидир.

Шунинг учун 1 октябрь — ўқитувчи ва мураббийлар куни арафасида устоз ҳақида сўз юритар эканман, у кишининг лавозим ва юксак унвонларидан кўра, Чирчиқда яратган илмий-педагогик муҳити ҳақида сўз айтишни жоиз деб билдим.

2017 йилда Чирчиқда янги педагогика олий таълим муассасаси ташкил этилди. Янги даргоҳ олдига малакали педагог кадрлар тайёрлаш, илмий ва инновацион тадқиқотларни ривожлантириш, мактаблар билан ҳамкорлиқни кучайтириш каби катта вазифалар кўйилди.

Аммо янги университетни барпо этиш қарор ёки ҳужжат билан тугамайди. Унинг жамоаси, илмий муҳити, анъаналари ва энг муҳими, ўз руҳи шаклланиши керак. Устоз ана шу масъулиятни ўз зиммасига олди. Ўша йилларни эсласам, ҳали кўп нарсалар энди шаклланаётган, аммо жамоада катта мақсад бор эди. Устоз бизга тайёр университетни бермади. У бизга олий таълим даргоҳининг бунёд этилишидаги катта масъулиятини ҳам берди.

Тайёр тизимда ишлаш мумкин. Янги тизим яратиш учун эса билимдан ташқари ирода, сабр ва одамларни бир мақсад атрофида бириктира олиш қобилияти керак.

Ғафуржон Исроилович кўп тақрорлайдиган саволлардан бири шундай эди:

“Биз бошқалардан нимамиз билан фарқ қиламиз?”

Англашимизча, бу янги ташкил этилган институт учун оддий савол эмас, стратегик вазифа эди. Чунки янги олий таълим муассасаси мавжуд университетларни тақрорлаб қолмасдан, ўз илмий йўналиши ва ўз гоёсига эга бўлиши керак эди.

Ана шу изланишлар натижасида “Педагогик таълим инновацион кластери” гоёси шаклланди. Унинг моҳияти университет, мактаб, илмий тадқиқот ва амалиётни бир тизимда боғлашдан иборат бўлди.

Кластер гоёси кабинетда ўйлаб топилган чиройли атама эмас эди. У мактаб билан университет ўртасидаги масофани қисқартириш эҳтиёжидан туғилди.

Университетда гоё бор, аммо у мактабга етиб бормаса, илмнинг таъсири тўлиқ намоён бўлмайди. Мактабда эса ҳар куни педагогик муаммолар пайдо бўлади. Уларга илмий ечим керак.

Устоз ана шу икки муҳитни яқинлаштиришга интилди.

“Мактаб-лаборатория” — назария ва амалиёт учрашган майдон.

Педагогик таълим инновацион кластерининг муҳим амалий кўрини-

ларидан бири “Мактаб-лаборатория” майдончалари бўлди.

Бу оддий ҳамкорлик эмас эди. Мактаб тадқиқот майдонида, университет эса унга илмий ва методик ёрдам берувчи ҳамкорга айланди.

Биз учун бу қозғоғдаги концепция эмасди. Унинг ортида мактабга борган олимлар, ўқитувчилар билан мулоқотлар, талабалар амалиёти, тажриба-синовлар ва кўплаб муҳокамалар бор эди.

Устоз ҳар қандай янги гоёга ўта жиддий ёндашарди:

“Натижаси нима бўлади?”

Бу ўй, фикр ҳаммани тартибга соларди. Чунки устознинг ҳузурига фақат яхши ният билан кириб бўлмасди. Далил, натижа ва ечим керак эди.

Менимча, олимлик билан раҳбарлик Ғафуржон Мухамедов шахсиятида айнан шу нуқтада бирлашган.

2017 йилдан 2026 йилгача бўлган давр бугунги Чирчиқ давлат педагогика университети учун бутун бир тарихдир.

2017 йилда институт сифатида фаолият бошлаган даргоҳ 2022 йилда университет макomini олди. Бу шунчаки ном ўзгариши эмас, балки йиллар давомида қилинган меҳнат, шаклланган жамоа ва орттирилган ишончининг натижаси эди.

Чунки институтни ташкил этиш мумкин. Аммо университетни шакллантириш учун муҳит, илм, анъана ва жамоавий ишонч керак.

Баъзан ўша йилларни эслаб, бугунги университетга қарайман. Ўша орузлар билан бугунги манзара орасида қанча меҳнат борлигини бу жараён ичиде бўлган одамгина тўлиқ ҳис қилади. Университетни бунёд этиш, қуриш, аслади, маърифатли келажакка қадам ташлашдир.

Ғафуржон Исроилович ҳақида фақат раҳбар сифатида гапириш камлик қилади. У, аввало, олим. Шунинг учун у ёш ўқитувчининг бугунги лавозимига эмас, эртага ким бўлиши мумкинлигига қарайди.

“Илмий иш қиялсизми?”, “Мав-

зуингиз нима?”, “Қачон химоя қиласиз?”

Бу саволларни университетда кўпчилик эшитган. Устоз сендан ўзинг кутгандан кўра кўпроқ натижа кутатганини ҳис қилсан. Кейин тушунасан: ҳақиқий устознинг вазифаси сенга қулайлик яратиш эмас, сени ўсишга ундаш. Сен ўзингда кўрмаган имкониятни у кўради. Сен шубҳаланган пайтингда у киши сенга вазифа беради. Вазифа билан бирга, ишонч ҳам. Шогирд учун устознинг ишончи баъзан ҳар қандай муқофотдан қиммат.

Устозни узоқдан таниган одам жуда-жуда талабчан раҳбар сифатида қўриши мумкин. Биз эса бу талабчанликнинг ортида катта меҳр борлигини ҳамиша ҳис қилганмиз. Бу меҳр баландпарвоз сўзларда эмас, ишончда намоён бўлади: ёш ўқитувчига катта вазифа топширишда, биринчи мақоласини сўрашда, шогирднинг химоясидан севинишда. “Сиздан катта натижа кутялман”, деган бир гапларининг ўзи баъзан инсонга катта рағбат беради. Ҳақиқий устоз одамни камчилиги билан эмас, имконияти билан кўради.

Катта натижалар ҳақида гапирганда бир инсонни марказга қўйиб, жамоанинг меҳнатини унутиб қўйиш тўғриси эмас. Ғафуржон Исроилович ҳам университет ютуқларини ҳеч қачон бир кишининг натижаси деб билмаган.

Чунки университет — жамоавий асар. Унда профессор ҳам бор, ёш ассистент ҳам, талабалар ҳам, лаборант ҳам, техник ходим ҳам. Раҳбарнинг вазифаси ана шу турли меҳнатларни бир мақсад атрофида бириктира олишдир. Чирчиқ давлат педагогика университетида биз биргаликда ўсдик, ўргандик, хулоса чиқармоқдамиз. Мақсад битта: янги ташкил этилган даргоҳни муносиб олий таълим масканига айлантириш.

2026 йилдан туриб 2017 йилга қарасам...

Бугун ўтган 9 йилнинг нақадар тез ўтганига ҳайрон қоламан.

Ўшанда институт эндигина ташкил этилган эди. Бугун эса унинг ўз номи, илмий йўналишлари, анъаналари ва битирувчилари бор. Бу натижа бир кунда пайда бўлмади. Унинг ортида тунги йиғилишлар ҳам бор, кечки муҳокамалар ҳам. Танқид ҳам бор, натижа учун айтилган самимий раҳмат ҳам.

Устоздан ўрганган энг муҳим сабоқларимдан бири шу: катта натижа бир марталик катта ҳаракат билан эмас, ҳар куни қилинган тизимли меҳнат билан яратилади.

“Устоз олдидаги қарз” деган иборани кўп ишлатамиз. Лекин бу қарзни совға, табрик ёки чиройли сўз билан узиб бўлмайди. Устоз олдидаги энг катта қарз — унинг сенга берган ишончини оқлаш. У ўргатган меҳнат маданиятини бошқаларга етказиш. У сенда уйғотган илмга ҳавасни кейинги авлодга бериш.

Ғафуржон домланинг энг катта ютуғи ҳақида сўрашса, кимдир университетни, кимдир педагогик таълим инновацион кластерини, кимдир илмий ишларини айтиши мумкин. Албатта, бу эътирофлар юз гапдан тўғри. Мен эса шогирд сифатида ана бир нарсани айтган бўлардим:

Устознинг энг улугъ фазилатларидан бири — инсон қадрини эъзозлашларидир. Бу эъзоз илмига кириб келган ёш олим, ўз кучига ишона бошлаган ўқитувчи, биринчи мақоласини ёзган тадқиқотчи, мактабда болаларга дарс бераётган битирувчи — уларга қаратилади доимо.

Ҳа, уларнинг ҳар бирида устознинг ҳиммати, меҳри, эътибори мужассам. Ўқитувчи ва мураббийлар куни муносабати билан мухтарам устозимиз — кимё фанлари доктори, профессор Ғафуржон Мухамедовга мустаҳкам соғлиқ, хотиржамлик, илмий ва ижодий куч-қувват тилаймиз. Ҳамиша бор бўлинг, умрингиз узоқ бўлсин, улугъ устоз!

Самаридин ҚОРАЕВ,
педагогика фанлари доктори,
профессор.

ЎЗБЕКИСТОН – ИККИ ҚАРРА ОЛИМПИАДА ЧЕМПИОНИ!

1-6.

Швейцарча тизимда асосан 5-турдан бошлаб ғолибликка даъвогарлар бир-бирига қарши донга суришади. Айнан 5-турда жамоамизнинг кучлилар қаторидаги Венгрия вакиллари тортор этгани барча жамоаларни сергақ тортирди. Кўтаринки кайфиятдаги жамоамиз 6-турда амалдаги олимпиада чемпиони Ҳиндистон вакилларига қарши жангга чиқди. Учта тахтада жанговар дуранг қайд этилди. Мардонатор донга сурган Нодирбек Ёқубов 65-юришда ютуғини расмийлаштирди ва умумий ҳисобдаги ғалабамизни таъминлади — 2,5 : 1,5.

Еттинчи турда гроссмейстерларимиз “Хитой девори”ни забт этишди. Абдусатторов ва Ёқубовларда ютук, Синдорев ва Мадаминовда дуранг, 3 : 1 ҳисобидаги ғалаба. Бироқ 8-турда Германияга қарши ўйинда Синдорев ғалаба қозонса-да, Ёқубов ва Вохилов мағлубиятга учради. Жамоамиз етакчиси Абдусатторов Каймерга қарши ўйинда сўнгги юришгача ғалабага интилди, барибир, дуранг қайд этилди. Жамоамиз 1,5 : 2,5 ҳисобидаги мағлубиятни қабул қилди.

Сақиязинчи турда таниқли гроссмейстерлардан иборат АҚШ вакилларига қарши донга суришимиз керак. Тажрибали Рустам Қосимжонов жамоани масъулиятли баҳсга тайёрлай олди. Мадаминов ўз вазифасини аъло даражада бажарди, 31-юришдаёқ икки қарра олимпиада чемпиони Аронян билан дурангга келишди. Лекин Синдорев рақибига ютказди. Абдусатторов Каруанани ютиб, ҳисобни тенглаштирди. Узоқ давом этган Ёқубов — Ниамени ўйинида ҳамюртимиз 66-юришда рақибни таслим қилиб, жамоамизнинг ғалабасини расмийлаштирди — 2,5 : 1,5.

Ғалабадан руҳланган жамоамиз 10-турда Арманистонни йирик ҳисобда енгни — 3,5 : 0,5. Йирик ҳисобдаги ғалаба ортида теран тайёргарлик бўлганлигини таъкидлашни истардим. Абдусатторов дурангни хуш кўрувчи Марти-

росянини биринчи юришдаёқ жангга чорлади, яъни рақибнинг “e4” юришига “d4” юриши билан жавоб қайтарди. Очқ жангга тайёр бўлмаган Мартиросян охири-охирида мағлубиятга учради. Синдорев Оганесянга қарши 13-юришдаёқ сифат қурбони билан бошланувчи ўйинни тақлиф қилди. Кейин Синдорев шу қадар аниқ юришлар қилдики, рақибни таслим бўлишдан бошқа иложи қолмади. Мадаминов эса уч қарра олимпиада чемпиони Саркисянни мағлуб этди. Ёш шахматчимизга офарин! Ҳисобни кузатиб турган Ёқубов рақиб билан дурангга келишди.

Нихоят, ҳал қилувчи 11-тур. Рақибимиз совринли ўринларга даъвогар Украина жамоаси. Мурасасиз баҳс бошланди. Яна Мадаминов 55-юришда рақибини енгиб, вазифамизни енгиллаштирди. Лекин Синдорев ва Ёқубовлар дурангга ҳаракат қилишлари лозим. Вазиятни кузатиб турган Абдусатторов яна ғалаба учун ўйнай бошлади. Ўйинлар қизгин давом этаётган вақтда асосий рақибимиз Ҳиндистон Венгрия билан дуранг қайд этгани маълум бўлди. Бу натижа Ўзбекистон олимпиада чемпиони бўлганини аниқларди. Аммо йигитларимиз ўз вазифаларини сидқидилдан бажаришда давом этишди. Синдорев ва Ёқубовлар ўз ўйинларини дуранг билан якунлади. Ўйинлар қандай тугаганини кузатиб турган Абдусатторов рақиб билан дурангга келишди. Бу Ўзбекистон Украинани 2,5 : 1,5 ҳисобида мағлубиятга учратганини, олимпиада чемпиони бўлганини билдирди.

Ҳа, юртимиз гроссмейстерларининг Самарқанд олимпиадасидаги чемпионлиги жумла жаҳонга Ченнай олимпиадасидаги олтин, Будапешт олимпиадасидаги бронза медалимиз тасодиф эмаслигини, Ўзбекистонда давлатимиз раҳнамолигиде шахмат жадал суръатларда ривожланаётганини исботлади. Президентимиз Шавкат Мирзиёев шахмат бўйича Ўзбекистон терма жамоасига табрик йўллаб, ғолиб гроссмейстерларимизни, уларнинг ота-оналари ва мураббийларини,

халқимизни оламшумул ғалаба билан муборакбод этди.

Олимпиада давом этаётган вақтда Халқаро шахмат федерацияси (FIDE)нинг Самарқандда навбатдаги конгресси бўлди. Бош ассамблея қозоғистонлик Тимур Турловни FIDE президенти этиб сайлади. Қувонарлиси, Рустам Қосимжонов FIDEнинг фахрий вице-президенти, Хулқар Тоҳиржоновна FIDEнинг Марказий Осиё давлатлари бўйича минтақавий президенти этиб сайланди, Ўзбекистон шахмат федерацияси “Йилнинг энг яхши федерацияси” дея эътироф этилди.

Энди олимпиада натижаларига қайтасан. Эрақлар мусобақасида совриндорлар қўйидаги тартибда жойлашди: 1. Ўзбекистон 20 очко. 2. Ҳиндистон 18 очко. 3. Германия 18 очко (ўринлар қўшимча кўрсаткичларга кўра аниқланди). Аёллар мусобақасида: 1. Хитой 20 очко. 2. Қозоғистон 18 очко. 3. Ҳиндистон 17 очко. Ўзбекистон аёллар терма жамоаси 15 очко билан 13-ўринни эгаллади. Олимпиадада ўз тахталарида яхши натижага эришган шахматчилар ҳам тақдирланади. Биринчи тахтада 8,5 очко тўплаган Нодирбек Абдусатторов олтин, иккинчи тахтада 7 очко тўплаган Синдорев бронза (унга “Олимпиаданинг энг яхши шахматчиси” соврини ҳам берилди), учинчи тахтада 7,5 очко тўплаган Нодирбек Ёқубов кумуш медалга сазовор бўлди. Шунингдек, кўплаб номинативлар бўйича жамоаларга совринлар берилди.

Тақдирлаш маросими нихоясида FIDE президенти Тимур Турлов 47-Бутунжаҳон шахмат олимпиадаси 2028 йили Абу Даби шаҳрида бўлишини эълон қилиб, Бирлашган Араб амирликлари шахмат федерацияси вакиллари олимпиада байроғини топширди.

Асрор МҲМИН,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган журналист.

Ёғду

Оқила журналист бўлади, шекилли...

Катта қизимиз Оқилахон бу йил 1-синфга чиқади. Хозирданок лотин ва кирилл алифбосида бемалол ўқийди, ёзади. Арифметик амалларга уста. Фикрлари теран. Кўп савол беради. Баъзан сўровларига онаси иккимиз ўша заҳоти жуяли жавоб тополмай қоламиз.

Хуллас, давлат мактабида ўқитадиган бўлдики.

Ҳужжат тайёрлашга чиққан кунимиз чорраҳага ўрнатилган катта паннодаги “Янги Ўзбекистон” деган ёзувни кўриб, савол бериб қолса денг: “Дада, биз эски Ўзбекистонда яшаймизми ёки янгисидими?”

— Янгисиде яшаймиз, қизим, янгисиде, — гапни қисқа қиламан.

— Эски Ўзбекистон қайси томонда ўзи? — савол беришда давом этади у.

Қандай тушунтиришни билмай, гапни бошқа мавзуга бураман.

Поликлиникадан маълумотнома олиш чоғида бироз навбат қутишга тўри келди. Ланг очик эшиклардан бирининг ички қисмида ёпиштирилган, ислом динида шифокорнинг қандай мақомларга эга эканлиги эслатилган ёзувлар қизимнинг эътиборини тортибди. Эслатма-

нинг якунида “Шифокорни беҳурмат қилган одам пайғамбар (с.а.в.)ни беҳурмат қилган билан баробар экан” деган жумлалар бор эди.

— Дада, нотўғри ёзишмаганими булар? Шифокор пайғамбар эмас-ку, — дея ёзувни ўқий туриб савол берди у.

Тўсатдан берилган бу каби саволларга дарҳол жавоб қайтаришга ўйланиб қолади одам. Нима дейишни билмай:

— Буни қайси китобдан олиб ёзганими кўришга одам пайғамбар сўраб кўриш керак, — деб жавоб бердим...

Поликлиникада ишимиз битиб, ҳовлига чиқсак, “Тез ёрдам” таштасани келиб қолди. Ундан тушган шифокорлар бошини ушлаганча бувисининг етотида биланан ташқарига чиқиб келаётган, кўринишидан 8-9 яшар қиз томон югуришди. Боши ёрилган, шекилли, боёқишининг.

Бу вазиятни кузатиб турман Оқилахон яна мени саволга тутди:

— Дада, ҳамма докторлар шу ерда бўлса, нимага “Тез ёрдам” чақиряшди?

Бу саволга сиз нима деб жавоб берган бўлардингиз?

Бу қизимиз журналист бўлади, шекилли...

Нурилло НҲЪМОНОВ.

Hurriyat
Mustaqil gazeta

Муассис:
Ўзбекистон
Журналистлар
уюшмаси

Бош муҳаррир
Абдурасул ЖУМАҚУЛОВ

Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080 — рақам билан рўйхатга олинган.

Ҳажми 4 босма табоқ. Бичими — А-2.
Баҳоси келишилган нарҳда

Тахририятга келган хатлар доимий
эътиборимизда.
Мақола ва хабарларда келтирилган
маълумотлар учун
муаллиф жавобгар.

Адади: 3621
Буюртма — Г-944

Топширилиш вақти — 21⁰⁰
Топширилди — 23⁰⁰
1 2 3 4 5 6

Телефон: (71) 244-32-68, 244-32-91
Тел-факс: (71) 244-32-80
Реклама ва маркетинг бўлими: (71) 244-32-70

ISSN 2183-0680

Обуна индекси:
якка
обуначилар ва
ташқилотлар
учун — 233

Маъзиллими: 100011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Elektron manzil: gazhurriyat@mail.ru; info@uzhurriyat.uz

Газета тахририят компьютер марказида терилди
ва дизайнер Эркин Ёлғоров томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: Йўлдош Маҳмудов, Мусахҳиш: Зухра Ҳасанова.

“Шарқ” НМАК босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.